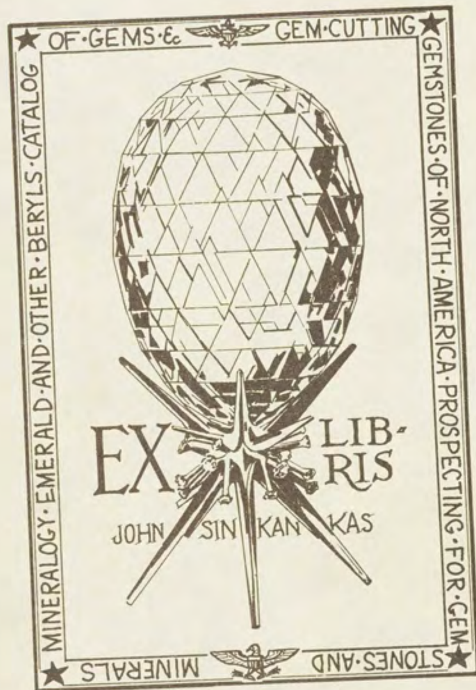
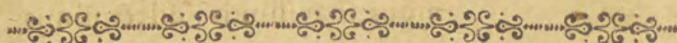
OERTEL

W

MINERALOGY·EMERALD·AND·OTHER·BERYLS·CATALOG
OF·GEMS·&c
GEM·CUTTING
GEMSTONES·OF·NORTH·AMERICA·PROSPECTING·FOR·GEM
STONES·AND
MINERALS
EX LIBRIS
JOHN SINKANKAS

DISSERTATIO
De
MARGARITIS,

Quam
ASSISTENTE MAXIMO JEHOVA
In Inclyta & florentißima Argentinensium Universitate
SUB PRÆSIDIO
JOH. RUDOLPHI SALTZMANNI, Philos. & Med. Doct. Philos. Natur. Profess. & Facultatis Medicæ Assessoris,
SOLENNITER
Pro ingenii viribus defendere conabitur
JOHANNES Oertel / Argentinens.
Ad d. h. l. q. conf.

ARGENTORATI,
Literis JOHANNIS WELPERI.

Anno M. DC. LXIX.

1669

VIRIS JUVENIBUS

Tàm splendore generis, quàm eruditione ac virtute Nobilißimis, Clarißimis DNIS,

M. JOH. FRIDERICO MEYERO, Lipsiens. S. S. Theol. Stud.

GEORG. WOLFFGANG. MEICHSNERO, Roteb. Tub. S. S. Theol. Stud.

FRIDERICO WIEGERO,
PHILIPPO LUDOVICO KüNAST, } Argent. LL. Stud.

JOH. FRIDERICO LEONHARD, Argent. Philosoph. Stud.

M. GEORG. LUDOVICO RöGNER, Argent.

JOHAN. VALENTINO WILLIO, Colmariens. Med. Stud.

JOSEPHO CHRISTOPHORO LOH, Argentinens. Phil. Stud.

JOHAN. NICOLAO KÄMPFFERO, Argentinens. Phil. Stud.

M. JOHANNI SCHMIDIO, Argent. SS. Theol. Stud.

JOHANNI BöCKLERO, Argent. Philos. Stud.

ANDREÆ RüBNERO, Uffenh. Franco, Med. Stud.

JOH. GEORGIO HOFFMANNO,
JOHAN. THEOBALDO RIEHL, } Philosoph. Stud.

RUTILIO FUCHSIO, Röttelano Philos. Stud.

Fautoribus, Amicis & Commilitonibus suavissimis, dilectissimis

Hanc Dissertationem

D. D. D.

JOHANNES Oertel / Argent.

A. & R.

A. M. J.

PRÆFATIO.

Are, admirabile illud naturæ opus, facile terram & multitudine & varietate animalium, aliarumque rerum ſuperare, nedum æquare videtur. Imò nihil terram habere, quod non etiam mare habeat, ſi ſolum ratione præditum iſtud animal excipias, affirmare auderemus. Continet enim in ſe unicornes, equos, vitulos, canes, lepores, &c. imò plura, quæ illa nunquam agnovit. Si de plantis terræ gloriari lubet, nec hîc quicquam mari deeſt; alia enim ut prætercam, quid corallia aliud, quàm mirabilis planta maris? (*Sennert, phyſ. l. V. c. 4.*) Inſignem terræ dignitatem gemmæ, ex intimis cavernis erutæ, conciliant; decederetque aliquid præſtantiæ in hoc mari, niſi damnum, nitidiſſima illa conchæ proles reſarciret, Margaritas dico, quarum elegantiſſima forma, & ineffabilis in medicina virtus commovit Sanctum *Auguſtinum, ut in explicatione Apocal. c. 21. v. 1.* Neminem alium per illas quam Salvatorem noſtrum intelligeret, teſte *Gabelchovero in notis ad Baccii de gemmis c. 16.* Imò CHRISTUS ipſe, æternam vitam cum illis

comparare non dubitavit. Harum præstantiâ moti & nos dissertatiunculam, quantum excellentia illarum tenui nostro permiserit calamo, instituere tentavimus. Quod ut felix faustumque fiet! cœlestem intimis rogamus precibus Margaritam, ut Spiritu suo Sancto ex altis nostris favere conaminibus non dedignetur.

Caput I.
DE
ONOMATOLOGIA.

§. 1.

ONOMATOLOGIA.

Ntequam pedem ad ipsam promoveamus tractationem, non tam necessarium quam utile erit, si de ONOMATOLOGIA MARGARITARUM quid præmittamus. Teste enim *Platone in Gorgia* ὃ ἂν τὰ ὀνόματα εἴδῃ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα, nominum gnarus, gnarus rerum. Primo igitur loco Synonymiam, sive varia quæ sortitur hæc vox nomina considerabimus. Deinde Etymologiam, seu unde originem trahat, explicabimus. Denique Homonymiæ sive variæ illius acceptioni invigilabimus.

SYNONYMIA.

§. 2. SYNONYMIAM quod concernit, aliis apud alios gaudent Margaritæ nominibus: In Latio appellantur Margaritæ in fœmin. gen. Varro apud Nonium, teste *Buchner. in Fabro emendat. f. 563.* Item Margarita in neutro genere. *Tacit. in vit. Agric. c. 12. v. 9. Macen. in vita Horat. apud Sueton. teste Buchner. l. c. Solin. polyhist. c. 56. Calvinus Lexic. Iurid. fol. 564.* [F] Margaritum appellari, eamque vocem à Latinis præferri, interdum masculino, interdum etiam neutro genere notat *Aldrovandus apud Cæs. de mineral. l. 4. p. 2. c. 7. &c.* Vocantur & Uniones. *Marcellin. l. 13. rer. gestar. Marbodaus c. 60. Solin. polyhist. c. 56. Isidor. orig. l. 16 c. 10. apud Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 1. Plin. l. 9. c. 35.* [⊙] *&c.* Quamvis hoc nomen tantum majoribus competere

F Reyher. in Thes. Serm. Latin. part. 1. pag. m. 4339. Nota ad Petron. Arbitri Satyr. pag. m. 246.

⊙ Franzius Histor. Animal. pag. m. 697.

competetere ſcribit *Garcias ab Horto Aromat. hiſt. l. 1. c. 57. Fragoſus hiſt. medic. Indic. tr. 1. c. 11. Schrœder. pharm. l. 3. c. 7. Boëtius de gemmis l. 2. c. 36. AElius Silo apud Plin. l. c. &c.* Veniunt & ſub nomine PERLARUM. *Ionſton. notit. regn. miner. tit. 2. c. 4. art. 7. Rolfinc. l. c. Boëtius de gemm. l. c. &c.* LAPILLOS nominare, audet, nixus autoritate *Martialis, Curtij & Horatij Salmuth. in not. ad memorab. Panciroll. ad tit. de pretioſ. lapid. p. 70. Calvinus Lexic. Iurid. l. all.* Dicuntur & *Martiali* Gemmæ Erythræis erutæ vadis. *Hieronymo*, Rubri maris grana. *Tertulliano lib. de habit. mulieb.* Poma maris, item duræ & rotundæ verrucæ conchæ. *Salmuth.*

F. O. Grembs Arb. Integr. & Ruinoſ. Hom. pag. m. 510.

§. 3. GRÆCIS audiunt *τὸ Μάργαρον, Pauſan. in Arcad.* Item ὁ μαργαρίτης λίθος, vel ἡ μαργαρίτις, maſc. vel fœm. gen. *Athenæ. l. 3. Dipnoſoph. AElian. hiſt. animal. l. 10. c. 14. & l. 15. c. 8. Plin. l. 9. c. 35. apud Scapul. Lexic. Græc. f. 1002. & Rolfinc. l. cit.* qui addit adhuc ſub judice litem eſſe, utro genere apud Græcos efferatur. Zehn. in adag. ſacr. pag. 263. deducit nomen Margarit. à מר & ברית amara cruſtula.

§. 4. ARABIBUS & PERSIS vocantur *Lulu* *Boëtius de gemmis l. 2. c. 36.* Lulu ſcribit *Garcias ab Horto Arom. hiſt. l. 1. c. 57. Item Fragoſus tr. 1. hiſt. medic. Indic. c. 11. & Caſ. l. c. &c.* INDIS *Moti.* MALANARIBUS *Mutu*, LUSITANIS *Aliofar. Boëtius, Garcias ab Horto, Fragoſus, & Caſ. l. cit.* In Inſula Ormuz *Aja* appellantur. **Lindſchott/ Oſt⸗Indiſche Reiſe⸗Beſchreibung** *p. 52.* SINENSES *Mingyne* (quod in vernacula noſtra ſonat **ein Stein des hell⸗leuchtenden Monds**) nominant. *Neuhoff* **Allgemeiner Beſchreibung deß Reichs** Sina *c. 6. p. 382.*

Margaritæ enim in cruſtis, oſtreis aut conchis naſcuntur, tandemque fiunt lucidæ, guſtuque amaræ. Citant. Reyhero in Theſ. Serm. Lat. part. 1. pag. 4339. Vid. & Chriſt. Becmannu de Origin. ling. Lat. pag. m. 659.

Item Schroeders Pharm. Med. Chym. lib. 3. cap. 7.

§. 5. GALLIS dicitur une Perle, ITALIS Perla, HISPANIS la Perla. *Lonicerus in Herbar. part. 7. c. 15. & Caſ. l. c. Nobis* **ein Perl.**

§. 6. ETYMOLOGIAM ſive originem hujus vocis quod attinet, Margaritum non eſſe Latinam, ſed municipali jure factam, ſcribit *Rolfinc. Diſſertat. Chym. 3. c. 1. Iſidorus orig. l. 16. c. 10.* Latinam derivationem adducere laborat, dum quosdam inde Margaritam vocare ſcribit, quod in conchis maris hoc genus lapidum inveniatur. ETYMOLOGIA.

§. 7. Unde Unionis Etymon? Nondum inter Autores

 convenit,

convenit. *Ammianus Marcellinus l.13. rer. gestar.* Uniones sic appellari ait, quod Indicæ & Persicæ conchulæ singulos aliquoties pariant sed majores. Consentit cum hoc *Marbodæus cap.60.* cum ita cecinit:

> Tollitur è conchis species memoranda marinis
> Unio, dictus ob hoc quod ab una nascitur unus.

Item *AElianus Silo apud Plinium l. 9. c. 35. Solinus Polyhist. c.56. Isidor. l. cit. Gabelchov. in notis ad Bacc. de gemm. cap. 16.* Meritò verò refutatur hæc sententia, tanquam experientiæ maximè contraria. Scribit enim *AElianus histor. animal. l. 10. c. 13.* in una concha 20. procreatos fuisse uniones. ⊙ *Americus Vesputius* in secunda sua navigatione refert, Indos sibi quasdam conchas dono dedisse, quasdam etiam se coëmisse, in quibus 130. uniones repererit. *Ionston. Thaumatog. class. 8. c. 15.* Indicarum rerum Scriptores referunt, nonnunquam 7. nonnunquam decem, nonnunquam plures in una concha reperiri. *Braßavolus apud Cæs. de miner. l.4. p.2. c.7* ait, se vidisse septem margaritas una concha inclusas, & Lusitanos, qui Indicam navigationem fecere, testari 130. uniones una concha capi. *Cardanus de rer. variet. l. 7.* Plures in una concha esse haud dubium est, ait. Potius igitur *Plinii* fovenda est sententia, qui *l. c.* inde uniones dici ait, quod nulli duo indiscreti, h. e. ut *Aldrovandus* (*l. 3. de testaceis c. 42.*) explicat, non planè similes vel magnitudine, vel colore, vel figura &c. reperiantur. Subscribit huic sententiæ *Brassavolus, Mylius &c. apud Cæs. l. d. Garcias ab Horto histor. arom. l. 1. c. 57. Rolfinc. loc. all. & alij.*

⊙ Frantzius in Hist. Anim. pag. m. 698. dicit quod quædam Conchæ prorsus sint inanes, quædam habeant unum, quædam viginti uniones.

§. 8. Μαργαρίτην pro barbara agnovit voce *Casaubon. Animadvers. in Athen. l.3. c. 4. Georgius Passor in Lexico suo Græco p 449.* à μαρμαίρω, luceo, deductam esse censet.

§. 9. Lusitanis Aliofar dicuntur, quod Arabicè sonat de Iulfar: Is enim est portus, ubi laudatissimæ generantur. Et quia nostris notior fuit initio hic portus, ab illo nomen Margaritæ indiderunt Lingua Arabica Aliofar. *Garcias ab Horto hist. aromat. l. 1. c. 57. Fragosus hist. medic. Indicar. tr. 1. c. 11. Anshelmus Boëtius de gemmis l. 2. c. 36.*

§. 10.

§. 10. Supereſt ut etiam aliquid de Homonymia ſive HOMONYMIA. varia hujus vocis acceptione agamus. Eſt itaque Margareta I. Nomen proprium virginis cujusdam natæ Antiochiæ in Piſidia ſub Diocletiano Imperatore, varia tormenta & tandem gladium propter confeſſionem CHRISTI perpeſſæ. *Theophilus Lebeus in Onomaſtic. Theolog. lit. m. & Pezelius oration. de Margaritis.* II. Meminit *Plinius l. 27. c. 11.* Herbæ cujusdam nomine f. Milium Solis. lithoſpermum, gerentis juxta folia ſingulas veluti barbulas, & earum in cacuminibus lapillos candore & rotunditate Margaritarum &c. III. Margaris apud eundem *Autorem l. 12.* eſt palmæ genus. IV. Meminit *Ioh. Neuhoff.* **in der allgemeinen Beſchreibung des Reichs Sinæ** *c. 17. p. 382.* Lacunæ, quæ guttulas aquæ margaritis perquam ſimiles emittit, his verbis: **In der Provintz** Huquang **ſihet man bey der kleinen Stadt** Nanchang, **einen Pfuel** Cinchu, **das iſt/der Perlen Pfuel genandt: Weil am Vfer deſſelben/wo man alldar im gehen was hart zutritt / allenthalben Waſſer in Perlen Geſtalt / auß der Erden ſpringet.** Nec unionis vocabulum ſemper uno eodemque modo accipitur. Vel enim eſt verbum & ſignificat **vereinigen**; vel nomen eſt, & effertur vernacula **eine Vereinigung.** Unionum nomen ad cepas etiam translatum refert *Salmaſius in exercitat. Plinian. ex Columella*, ad eas videlicet, quæ ſimplices ſunt, nec fructificarunt, & nullas ſoboles adhærentes habent. *Buchner. in Fabro emendat. fol.* 1500.

CAPUT II.

Quid propriè ſint Margaritæ, Cauſæ, & illarum Deſcriptio.

§. 1.

PRæmiſſa Onomatologia inoffenſo, ut ajunt, pede ad ipſam tractationem gradum dirigere poſſimus. Conſideraturi I. Quid ſint. II. Cauſas explicaturi. III. Deſcriptionem illarum exhibituri.

§. 2. Quid propriè ſint, & quo referantur, inter Eruditos maximè controvertitur. Margaritas nec gemmis nec lapillis contineri ſatis conſtitiſſe ait *Sabinus lib. ad Vitell.* quia concha apud rubrum mare & creſcit & coaleſcit, *l.* 19. §. *Margaritas autem.* 18. *ff. de auro, argento, mundo, &c.* JCTIS nec lapillorum nec gemmarum nomine veniunt, *Alciatus l.* 3. *de verbor. ſignif. apud Calvin. Lexic. Iurid. f.* 564. *Caſ. de min. l.* 4. *p.* 2. *c.* 7. Quibusdam ſunt veluti nuclei concharum. *Ionſton. Thaumatog. claſſ.* 8. *c.* 15. Aliis concharum partus. *Ionſton. l. c. Plin. l.* 9. *c.* 35. *apud Fragoſ. hiſt. medic. Indic. tr.* 1. *c.* 11. *Sperling. Inſt. phyſ. l.* 6. *c.* 6. *q.* 2. Aliis ova, quæ de ſeipſis producunt conchæ. Alii volunt eſſe medullam conchæ. *Chares Mytilenæus apud Athenæum* oſſa ipſas vocavit, teſte *Fragoſo l. cit.* Philoſtratus unionem in conchis locum cordis habere affirmat apud *Caſium l. d. Paracelſus de cœlo Philoſophorum* de Margaritis ita fabulatur: Margarita **iſt ein Perlin/ aber nicht ein Stein: dann es wächſt in den Meer-ſchnecken/ iſt nicht eigendlich Stein / ſondern es iſt des Pöffels Meinung/ der halts für Stein / aber es iſt eigendlich eine verkehrte Natur / über ein vollkommenes Werck.** Eſſe autem lapillos, & inter gemmas referri poſſe, ſequenti probamus §. Nucleos quod nonnullis ſint, eſſe tantùm locutionem metaphoricam cenſemus. Medullam verò, cor atque oſſa eſſe cum *Aldrovando*, quia non in omnibus conchis ſemper reperiuntur, partes autem illæ animalibus valdè neceſſariæ ſunt, rejicimus. *Paracelſo* reſpondere non opus eſt, dicit quidem quid non ſint, ſed quid ſint, ipſe verbis exprimere non poteſt. Nonnullis morbus & ſuperfluitas conchæ ſunt, *Fragoſ. l. c.* Grandinem concharum eſſe, ſunt qui putant, *Ionſton. Thaum. l. d.* Pro duris & rotundis verrucis agnovit eas *Ionſton. Notit. Regn. Mineral. Tit.* 2. *c.* 2. *art.* 7. *Verro phyſ. l.* 6. *c.* 3. Aliquid conchis adnatum veluti excrementum eſſe *Renodæus ſcribit de materia med. l.* 3. *c.* 23. Sed dicimus cum *Rolfincio diſſert. chym.* 3. *c.* 4. A veritate planè alienum eſſe, pulcherrimum adeò opus naturæ, & rem nitidiſſimam ſplendeſcentemque, morboſi affectus eſſe effectum, aut ex malè miſto humore, generari rem illam, quæ cordi robur afflat, animum exhilarat, cardiacosque inſultus fugat. Quod de grandine & verrucis dicunt, modum tantum inhæſionis in carne deſignari putamus.

§. 3. Sed

F. O. Grembs Arb. Int. & Ruin. Hom. Margaritas numerat inter lapides. pag. m. 39. & 510.
Idem Textor. Officin. p. m. 1156.
Idem Timpler. Physic. part. 2. pag. 473.
Idem Horstig Compend. Phys. Hippocrat. diss. 5. p. m. 6.
Vid. plur. apud Christ. Becmann. de Orig. ling. Lat. pag. m. 659.

An Margaritæ gemarum nomine venire possint? vid. Mülleri Disp. Phys. de Gemis sub Præs. Kirchmajeri, quæst. ult.

§. 3. Sed verior sententia, in quam & nos imus, ea est, quæ inter lapillos pretiosos seu gemmas, eas numerat. I. enim nititur autoritate doctissimorum Virorum, *Plinii l.37. c.2. Solini, Isiodor. Theophrast. Androsthen. Albert. Magn. Ruei, Mylii, Caussini, Majoli, Alcasaris, apud Cas. l d. Magyri phys. l. 5. c.2. thes.67. Schrœder. pharm. l.3. c.7. &c.* II. Rationibus validis minimè est destituta. Gemmæ definiuntur, quod sint lapides parvi, rari, duri, & pulchri, à natura procreati. *Boëtius de gemmis l.1. c.1.* Quis non hæc omnia margaritis competere animadvertit? Deinde, si precium & vires, ad gemmas necessariò requiruntur, ut & requiruntur teste *Boëtio l. all.* quis illis præditas margaritas esse negabit? Nil igitur è lapidum numero illas ejicere videtur, quam I. Locus natalis, quod nimirum in aqua generantur; sed ad essentiam lapidis, locum natalem non multum facere constat. II. Quod non sint pellucidæ; sed & hoc non necessariò ad gemmas requiri testatur *Turcois, Lazulus* & alii opaci pretiosi lapides

Sperling ideò eas adnumerat Gemis, quia insignem cum iisdem habent affinitatem, partim ratione pretii, partim ratione magnitudinis, partim ratione efficaciæ. Phys. Instit. lib. 6. cap. 5. quæst. 2.

§. 4. Inter res marinas refert illas *Plinius l. 37. cap. 4.* Ad Exanguia, *Ionston. Thaumat. class. 8. c. 15. Solinus teste Salmuth. in not. ad Panciroll. memor. de lapid. pretios.* in lapillorum genere habet. Inter lapides, qui in animalibus nasci solent, recenset *Commenius phys. c. 8 p. 121.* cui & nos subscribimus.

§. 5. Satis jam, quid sint, explicatum arbitramur: causas illarum ut indagemus sequitur. Causa itaque efficiens non est calor & frigus, uti Aristoteles voluit, neque calor ipsius animalis, uti *Baccius de gemmis c. 16.* putat, sed Spiritus lapidificus, *Boëtius l.1. de gemmis c.8. Sennert. phys. l. 5. c.4. & ex quo Sperling. l. 6. c. 5. q. 1.*

CAUSA EFFICIENS.

§. 6. Causa materialis controversiâ iterum non caret. *Plinius* rorem esse voluit, *l. 9. c.35.* Hunc sequuntur *Solinus polyhist. c. 66 Iohnson. Lexic. chym. p. 134. Baccius de gemmis c. 16. & ad h. l. Gabelchov.* qui adducit *Theophrastum, Rueus l. 2. de gemmis c. 13. Rhumel. Antidot. chym. p. 120* & alii. Pluviam in Aprili delapsam facit **Lindschott Ost Indische Reiß-Beschreibung** *fortè ex Athenæo l. 3. Dipnosoph. apud quem Isidorus Characenus in Descript. Parthiæ* hanc opinionem fovet. *Paracels. l. de morbb. tartar.* est gutta sanguinis. Humorem excremen-

CAUSA MATERIALIS.

titium

titium pisciculi, *Renodæus de materia medic. l. 3. c. 23.* agnoscit. Sed non esse rorem, neque imbrem, in sequenti capite de generatione demonstrabimus. *Paracelsum* quod attinet, certè ridicula ejus videtur sententia, cum sanguinem conchis non inesse omnibus pateat. Sententia itaque veritati maximè consentanea, quam & nos amplectimur, hæc est: Esse nimirum materiam margaritarum humorem succulentum, terreum, viscosum, & aqueum, ex quo & testa conchæ concrescit. Probamus hoc assertum Autoritate *Sennerti phys. l. 5. c. 5. Schrœder. pharmac. l. 3. c. 7. Gassend. de lapid. & metall. c. 2. Auctor Systemat. phys. Gothan. l. 4. part. spec. c. 2. §. 35.* Imò habemus experientiam sæpius laudati *Boëtii l. dict.* Denique color testæ semper margaritarum colori similis, maximum ad hoc assertum stabiliendum est argumentum.

Materia Margaritarum quæ?

CAUSA FORMALIS.

§. 7. Causa formalis Margaritarum ob lapsum primi hominis, ut multa alia, intellectum nostrum fugit, ut non possimus illam ut par esset (teste *Dannhavv. in dialect. p. 14.*) denominare. Dicamus tamen cum *Boëtio l. 1. c. 10.* esse virtutem illam lapidificam, quæ vel materiæ præparatæ insidet, vel efficienti causæ accedere debet, ut lapis fiat. Causa finalis est, ut homo inde suas accipiat utilitates, præcipuè autem cor roboret.

CAUSA FINALIS.

§. 8. His itaque præsuppositis, facilè erit descriptionem quandam margaritarum exhibere, quæ talis esse potest. Margaritæ sunt lapides pretiosi, ex eodem humore, ex quo testa, beneficio spiritus lapidifici, in conchis margaritiferis, in hominum utilitatem, præcipuè autem ad cor corroborandum, concreti.

Definitio Margaritarum.

CAP. III.

DE GENERATIONE.

§. 1.

Generatio naturalis.

Generatio Margaritarum vel est naturalis, vel artificialis. Naturalis quomodo fiat, inter doctos magna controversia est. *Plin. l. 9. c. 35.* his verbis eam notat: Conchas, inquit, ubi

ubi genitalis anni stimulaverit hora pandentes sese quâdam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt, gravidas postea niti, partumque concharum margaritas pro qualitate roris accepti; si purus influxerit, candorem conspici; si verò turbidus, & fœtum sordescere. &c. Subscribit huic sententiæ *Solin. Polyhist. c. 66. Isidor. l. 16. c. 10. Alcasar. notat. 37. in cap. 21. Apocalyps. ap. Cæs. l. d. Ammian. Marcellin. l. 23. hist. Theophrast. apud Gabelchov. in not. ad Bacc. de gemm. c. 16.* qui eandem opinionem habet. *Magir. phys. l. 5. c. 2. in comment. ad lit. N. Salmuth. in not. ad Panciroll. de lap. pretios. Iohnson. Lexic. chym. p. 134. &c.*

§. 2. Sed meritò hanc sententiam tanquam veritati minus congruam rejicimus; etiamsi doctissimorum virorum autoritate firmata videatur. I. enim & nos autoritatem, non spernendæ eruditionis virorum habemus. E. g. *Aldrovandi l. de testac. 3. c. 14. Oviedi hist. l. 9. c. 8. Ionston. Thaum class. 8. c. 15. Vossii, Rondeletii, Cardani & aliorum.* II. Falsam esse patet inde, quia conchæ margaritiferæ in profundo maris degunt altius 20. Orgyiarum. (*Vossius de orig. & progress. Idololatr. l. 4. c. 47. Characen. in descript. Parth. apud Athenæum dipnos. l. 3. c. 14. Ovied. l. cit. &c.*) quò vix ipsi solares radii penetrare possunt; multò ergò minus penetrabit roscidus aër. Responderi solet, inquit *Vossius loc. all.* conchis tantum esse prudentiæ, ut fundum petant simulac conceperint. Sed obstat, quod conchæ maximas habentes margaritas, creentur in profundo, talesque non vagentur, sed adhærescant fundo, *Aldrovand. apud Cæs. & Voss. l. c.* quod tamen contra evenire deberet, stante *Plinii* sententiâ. III. Accedit ipsa *Boëtii* experientia, *l 2. de gemmis c. 37.* de qua vide §. 5. hujus capitis.

§. 3. *Isidor. Characenus in descript. Parth. apud Athen. l. d.* ex crebro tonitru & imbre largiori fieri censet, cum ait: φασὶ δὲ, ὅταν βρονταὶ συνεχεῖς ὦσι, καὶ ὄμβρων ἐγχύσεις· Τότε μᾶλλον τὴν πίνναν κύειν, καὶ πλείστην γίνεσθαι μαργαρίτην καὶ εὐμεγέθη. i. e. Ajunt cum sæpè tonat, & imber largior effunditur, tunc pinnas concipere, unionesque plurimos generari, & insignis magnitudinis. **Lindschott OstJndischen Reiß-Beschreibung** illorum generationem tantum pluviis adscribit his verbis: Wenn es im Aprill viel Regen gibt/ findet sich ein gewiß Geschlecht oder Art

Christ. Becmannus de Originib. ling. Lat. pag. m. 659 etiam dicit, quod in conchis margaritæ conceptu roscido generentur.

quod ex rore generentur statuit etiam Weckerus de Secretis lib. 11. cap. 2.

Mirabilis dicitur esse generatio unionum s. Margaritarum, & ita sese habere: Tempore Veris conchæ versantur in Solo arenoso, ut sese tepefaciant. Mirabili igitur naturæ ordine sentiunt stimulos quosdam Veneris, ideoque expanduntur & oscitant, & implentur rore coeli, quem intra se conceptum ex divina providentia ita elaborant, ut fiat quasi foetus, & ut inde sit expectandus partus, qui nihil aliud est quam margarita. Franzius in Histor. Animal. pag. m. 697.

De Generatione vid. & Timplerum Phys. part. 2. pag. 480. Et Weckerum de Secretis pag. 435.

Vid. Franzium libr. cit. p. 699.

Generationis opiniones falsæ.

Auſtera, welche ein Bewegung haben / gleich den Cappeſante in Italia, die erheben ſich auff das Meer-waſſer / thun ſich auff / empfahen vnd faſſen etliche Tropffen von dem Regen in ihren inwendigen Theil hinein / ſchlieſſen ſich hernach widerumb zu / ſincken widerumb auff den Boden / und werden nachmals alle ſolche Tropffen zu Perlen. Ex rore & fulgure fieri ſcribit *Cauſinus l.* 11. *ſymbol.* 64. *ex S. Gregor. Thaumaturg. l.*14. *c.* 13. *& alii apud Aldrovand. l. all.* Sed quia nos latet tantam vim tonitru ineſſe; neque imber ad illas in gurgite maris latentes deſcendere poteſt; itaque meritò tanquam falſas opiniones cum priori ejiciamus; etiamſi *Rueus* illas excuſare atque defendere laborat: ſi ita *de gemm. l.* 2. *c.* 13. Quod ad earum originem attinet, varia eſt autorum ſententia, cujus tamen diverſitatem, diſſimili earum geneſi acceptam tulerim, non autem illorum aut ignaviæ aut oſcitantiæ; nec enim video, cur cuiquam mirum videri debeat, ſi pro diverſa cœli conſtitutione, illarum generatio variet. Quid namque prohibet aliter naſci eas, quæ ab Erythræo mari, quæve à Taprobane & Troidis, vel etiam ab Arabiæ petuntur littoribus: Secus autem quæ à Paria viciniſque Auſtrinis vel etiam Occiduis Septentrionalibusque Oceanis ab edoctis urinariis ſolertiſſima petuntur arte. Proinde *Plinium* rerum naturalium peritiſſimum nullius inſcitiæ aut negligentiæ inſimulandum cenſeo, quod de margaritarum natalitiis aliter ſcripſerit quàm Auſtrinarum, Occiduarumque nuper inventarum Regionum luſtratores literis prodidere, quorum monumenta prætereo, ne prolixior fiam. Sed hanc excuſationem nullam eſſe ex præmiſſis patet. Deinde varia conſtitutione cœli quomodo materia mutetur, non poſſumus videre.

§. 4. *Joh. Tzetz. apud Cæſ. de miner. l.*4. *p.* 2. *c.*7. putat in mari generari quosdam lapillos, qui cum in concham ceciderint, hujus teſtæ levitate, nitoreve acquirere ſplendorem, ſicque fieri uniones. Sed meritò refellit hanc opinionem *Aldrovandus apud Cæſ. l. d.* I. Quia in concharum carne interdum inveniuntur uniones rotunditate inſigni, & ſplendore; igitur carnem quamvis mollem penetrare non poſſunt. II. Quia teſtis concharum plurimi uniones interdum adnati cernuntur. Ex ipſamet concharum carne generari uniones putat *Maſſarius apud Aldrovand.*

Aldrovand. l. c. Androsthenes apud Athenæum, perinde ac in suibus grandinem in conchis margaritas gigni asserit, cui Juba subscribit, referente *Plinio apud Ionston. Thaumat. glass. 8. cap. 15. Renodæus l. 3. c. 23. & Alex. Benedictus apud Ionston. l. d.* Lapidum in diversis nascentium animalibus comparant origini. Indi qui Cabaguam insulam incolunt, eo nasci modo tradunt, quo in Gallinis ova. Nam hæc grandiora, foramini sunt propinqua, citiusque excluduntur; in uteri interioribus, minora recondita jacent. *id. ibid.*

§. 5. Verum autem modum generationis illum esse censemus, quem descripsit *Boëtius l. 2. de gemmis c. 37.* his verbis: Ex conchis margaritas exemi complures, ac deprehendi in animalis corpore nasci ex eo humore, ex quo testa conchæ excrescit. Humor enim ille testæ adhærens, quia ex terreo, viscoso ac exactè in minima (ab aqueo animalis humore) resoluto constat, siccescit paulatim & induratur, ac certo tantum tempore, non semper, ab animali pro testæ fabrica eructatur. Hinc fit, conchas multiplici constare cute, dum posterior exiccatur, priusquam nova adjiciatur. Dum humor ille ab animali morboso eructari ac expelli non potest, ac in corpore hæret, detineturque, si ibidem exiccetur; rudimentum atque initium fit margaritæ; quæ adjecto sæpius novo humore, eoque exiccato, cute subinde novâ augetur, ac in unionem abit, non secus quàm in fellis vesicula, & urinæ vesica lapides generantur. Quorum materia, quæ per urinam expellitur, dum in corpore vesicæ detinetur, ibidem exiccatur, & in lapidem abit. Hoc modo Bezoar in capris Indicis multis cuticulis generatur, &c. Hujus viri experientiam (quia maximè cum natura margaritarum convenit) pluris æstimamus, quàm reliquorum omnium autoritatem. Subscribit huic sententiæ *Gassend. de lapid. & metall. c. 2.* NOBIL. & EXCELL. DN. D. ALBERT. SEBIZ. *in prælect. public. Rolfinc. dissert. Chym. 3. c. 4. Autor systém. phys. Gothan. l. 4. part. spec. cap. 2. §. 29.* Generationis verus modus.

§. 6. Fecimus in §. hujus capitis 1. etiam generationis artificialis mentionem, quam nunc delineare ratio postulat. *Aldrovand. apud Cæs. de miner. l. 4. p. 2. c. 7.* Sequentes enumerat adulterandi uniones modos. Primus ex concharum testis. Generatio artificialis. Modi uniones adulterandi.

 Secundus

Est & alia non levis lucri seplasia, inquit Cardanus, cum ex concha margaritarum pulcherrimi finguntur uniones. Adeo autem recte fraus haec succedit, quod nec à gemmariis dignoscuntur: color, splendor, substantia, pondus respondent. Sunt qui etiam ex duobus frustis ob conchae tenuitatem uniones conficiunt. De subt. in fin. lib. 7.

Secundus ex margaritis confractis. Tertius, conchas palustres aliqui in acri lixivia coquunt, donec nigri earum cortices separari possint; reliquum altum contundunt, & rore inter Pentecostem & Augustum collecto, distillatoque excipiunt, subigunt, & globulos minutos formant, & filo insertos ad Solem indurant. Quartus, aliqui uniones vitreos vacuos, sed translucidos faciunt, deinde materiâ implent, quâ splendidi, & unionum coloris reddantur in tantum, ut vix à veris unionibus discerni possint. Quintus, aliqui accipiunt candidos lapillos ex capitibus & oculis piscium; quos mundant, siccant, pulverant, & agitant, ovorumque albuminibus excipiunt, miscentq;, ac tamdiu movent, donec fiat veluti massa spissa, ex qua unionum corpuscula, dum recens & tractabilis est materia, effinguntur, & secta seta, ut fiat foramen, transfiguntur, tum demum resiccata, coquuntur in lacte vaccino, & secreto loco procul à Sole, & pulvere iterum siccantur, donec perfectam duritiem induerint. *hucusq; Aldrovandus.*

Mizaldus & ex eo Weckerus de secretis lib. 11. cap. 2.

Modus Paracelsi.

§. 7. *Paracelsus de transmut. rer. natural. l. 7.* sequentem tradit modum: Deßgleichen mögen auch Perlen gemacht werden/ den guten im schein gantz ähnlich und gleich/ also/ daß man dem Schein und Glantz nach/ nicht wohl von den guten erkennen mag: Nemlich/ so albumen ovorum durch ein Schwam auffs schönste purgiert wird/ nachmahlen des schönsten weissen Talcks oder Perlinmutter/ über Mercurio, der mit Zinn coagulirt ist/ in das Alcool verwandelt/ und in das albumen ovorum gerühret/ und auff dem Marmel gar wohl und schön abgerieben/ und soll als ein dick Amalgama seyn/ und nachfolgends in der Sonnen/ oder hinder einem warmen Offen trücknen lassen/ in der härte einer Leber/ oder einem Käß gleich/ darnach darauß die Perlin formiren/ in Größe als du sie haben wilt/ und an Saubürst gefasset/ und durchlöchert/ darnach gar hart trocknen/ wie ein ander Agtstein/ so sind sie bereit. So sie aber am Glantz nicht schön genug weren/ magst sie außwendig mit albumine ovorum bestreichen/ und widerumb daran trocknen lassen/ also werden es gar schöne Perlen/ im Schein und in der Gestalt den guten gleich/ aber nicht in der Tugend. Alios modos vide apud *Boëtium de gemmis l. 2. c. 41.* ubi haec habet verba: Perspectus

mihi

mihi alius modus, qui prorſus naturam imitatur; deinde etiam modus, quo pacto augeri poſſint margaritæ, ſed hæc tanquam arcana in alium locum reſervo.

Mirabile est, inquit Franzius, quod sua natura satis probe sit politus unio, neq; admittat expolitionem manu. Si quis enim eum voluerit expolire, fit asper, neq; cedit, quasi divina providentia prohibeatur sese miscere fraudibus. Histor. Animal. pag. m. 698.

CAP. IV.
DE
LOCO NATALI GENERALI.

§. I.

PAtriam ſeu locum natalem quod attinet, duplicem illum faciamus, Generalem ſc. & Specialem; hunc concham margaritiferam, illum verò immenſum ac vaſtiſſimum mare, nec mare ſolum, ſed & lacus, fluvia & ubicunque conchæ margaritiferæ inveniuntur, dicamus.

Patria s. Locus natalis 2plex. Generalis & Specialis.

§. 2. Percurramus breviter varia hujus terraquei orbis loca, & paucis de margaritis gloriari non licere inveniamus. Ab Europa tanquam hodie laudatiſſima terræ parte initium faciamus, ubi ſtatim ſe offert Tagus apud Toletum in Hiſpania hujus gemmæ ferax fluvius. *Fragoſ. hiſt. medic. Indic. tr. 1. cap. 11.* Item Inſula Carthagena. *Aldrov. apud Caſ. l. c.* In Gallia apud Vogeſum montem Lotharingiæ fluvius quidam. *Boëtius de gemmis l. 2. c. 37. Ruejus l. 2. de gemm. c. 13.* In Germania noſtro natali ſolo Bohemia, (aliàs etiam gemmarum non infertilis) fluvium pagum Huſinez illuentem habet, qui æſtate acervos concharum ejicit, è quibus Perlæ maturæ quædam, immaturæ nonnullæ eruuntur, ait Geſner. *apud Ionſt. Thaumat. claſſ. 8 c. 15.* Inveniuntur etiam ditiſſimæ conchæ in quodam fluvio ejusdem regionis Uvorauva dicto, *Fragoſ. l. d.* & prope Horaſtivitium Straconitium & Rabianem, *Boët. l. a.* In Sileſia & Friſia etiam inveniuntur, *Schrœder. pharm. l. 3. c. 7.* Celebris Voigtlandiæ fluvius prope Voithbergam, Elſnitium, & pagum Raſcha, dimidio lapide à Plavia urbe celebri conchas alit margaritiferas, ſcribit *Rolfinc. diſſert. chym. 3. c. 2.* habet præterea margaritas Scotia, Britannia, Friſlandia, Gothia, Acarnania, Actium, &c. vide *Schrœder. Plin. Baccium & ejus comment. Gabelchov. ll. cc.* Imprimis verò *Caſ. l. d.*

B 3 §. 3. Nec

§. 3. Nec Africa margaritarum infertilis eſt: Sunt autem loca in Africa illarum feracia, mare rubrum, *Plin. l. 12. c. 1. & l. 9. c. 35. Curtius l. 8. c. 9 § 19.* Gemmas margaritasque, inquit, mare (nim. rubrum) littoribus infundit. Loca maritima Mauritaniæ. *Plin. apud Cæſ. l. d.* Generantur & in Aſia, imò omnium optimas ſuppeditat. Loca ſunt, Julfar, (portus in mari Perſico, ubi laudatiſſimæ inveniuntur) Barem, Catifa, Camaran, & alii hujus maris portus, inquit *Garcias ab Horto hiſt. arom. l. 1. c. 57.* Sinus maris Perſici, *Mylius, Aldrovand. apud Cæſ. l. all.* In eodem mari Inſula Bacharan *Scalig. not. ad Manil. l. 5.* Perſia, *Vartomann. l. 3. c. 2.* Ormuz, *Cluverius in Introduct. ad univerſ. Geograph. l. 5. c. 15. &* **Lindſchott Oſt Indiſche Reiß-Beſchreibung** ſagt: In Ormuz werden die beſten Perlen gefangen / ſo in gantz Orient ſind / welches die rechten orientales ſind. adde quæ habet *p. 51.* ubi multas alias margaritarum feraces enumerat inſulas. Generantur etiam à Promontorio Comorim ad Inſulam uſque Zeilan. *Fragoſ. l. dict.* In Taprobana, hodie Summatra dicta, & in Toide in Perimula (hodie Patane Caxaldo) Indiæ promontorio, *Gabelchov. not. ad Bacc. de gemm. c. 16. Plin. l. 12. c. 1.* In mari Indico, *Braſſavol. apud Cæſ. loc. al.* In China etiam reperiuntur, *Garcias ab Horto l. c.* Naſcuntur etiam in America, in Inſula nimirum Cubagua, & aliis locis, *Garcias l. d. Salmuth. in not. ad Panciroll. memorab.* Plur. Loc. ubi generantur Margaritæ, vid. apud Rav. Textorem in Offic. pag. m. 1156.

[Marginal handwritten notes: Vid. Cap. 1. §. 9. hujus Diſſ. — F. O. Grembs dicit quod meliores ex India exportent. Arb. Integ. & Ruin. Homin. pag. m. 39. — Margaritæ orientales optimæ.]

CAP. V.

DE LOCO NATALI SPECIALI, SEU DE CONCHA MARGARITIFERA.

§. 1.

ABſoluto loco natali generali, ad ſpecialem curſum dirigamus. Facimus autem illum concham margaritiferam. Notandum hoc loco, conchylium iſtud, quod vulgò matrem perlarum

larum, Indi Chanquo appellant, nullo modo margaritas in se continere, *Garcias ab Horto hist. arom. c.57.* & *NOBIL. EXCELL. & EXPERIENT. DN. D. ALBERT. SEBIZ. in prælect. publicis*, & etiamsi in piscibus nonnunquam reperiuntur, ut testatur *Neuhoff.* Allgemeine Reiß-Beschreibung deß Reichs Sinæ. *c.16.p.380.* tamen cum conchis pro alimento assumserunt, ut idem Autor scribit, verba sic se habent: Bey Kaocheu in der Provintz Quantung, ist ein frembde Art Fisch/ mit 4. Augen und 6. Füssen. Die Sineser schreiben / daß diese Fisch auch Perlen von sich geben/ ausser denen/ so in den Austers / so sie bey sich haben/ gefunden werden; vielleicht aber sind das die Perlen / welche sie mit den verdauten Austers eingeschlucket.

§. 2. Nascuntur itaque margaritæ in conchyliis, non quidem omnibus, sed plurimis, præsertim autem in iis, quæ Indi Cherippo, item Berberi nominant. Est autem hæc concha apprime lævis, magna, spissa, modicè cava, non utrinque, ut pecten, sed tantùm unâ parte aurem habet, & foramina parva, quæ non permeant: altera rotunda est, argentei coloris & splendoris in interna parte, & tota levis in unionum modo, externa nonnihil aspera est. *Rolfinc. diss. chym. 3. c.2. NOBIL. & EXCELL. atq; EXPERIENT. DN. D. ALBERT. SEBIZIUS in prælect. public.* Nostrates autem conchæ oblongiores sunt, bivalves & duabus constantes testis, seriatim in fundo fluvii per pellucidatem aquarum surrectæ quasi stare videntur, cortice exterius nigro conspicuæ. Non sunt tenues hæ conchæ, sed crassæ; colore enim indigebant, adeoque ostrea. Interna facie splendidæ sunt, matrices enim fœtui similes esse debebant, quâ parte foventur. Clausæ sunt omnes. *Rolfinc. l. d.* *Descriptio Conchæ Margaritiferæ.*

§. 3. Materia harum concharum est humor viscidus ac terreus, ex quo etiam margaritæ constant, *Boët. l.2. de gemmis. c.37.* Genituram autem non multis ab ostrearum conchis differre scribit *Baccius de gemmis c. 16.* Varios illarum colores à Salis spiritibus proficisci arbitratur *Quercetanus Tetrade gravissimor. totius capitis affect. c. 27.* *Materia Concharum Margaritiferarũ quæ?* *Colores Margaritarum [conchi] unde?*

§. 4. In mari natare tradunt gregatim; & quemadmodum examina duces, sic eas Regem habere, tum formæ pulchritudine, tum magnitudine præstantem; Summâ autem contentione

tione ideò urinatores certare ad capiendum gregis ducem, quod eò capto, cunctum gregem rectore orbatum, non loco se moventem, assequuntur; quamdiu Rex fugiendo elabi potest, sapienter eas regit, ex *Plinio refert Caſ. de miner l. 4. p. 2. c. 7.* Franzius in Histor. Anim. pag. m. 698.

§. 5. Quod *Plin. l. 9. c. 35.* memorat; nimirum, quod prævisa manu apprehensura, sese continuo concha comprimat, utpote suas opertura divitias, gnara scil. quod harum causa impetatur, inimicam quoque manum, si forte comprehenderit, amputet; Item quod insidias piscantium declinans, intra devios scopulos & marinorum canum receptacula latet, (uti *Gabelchov. l. c.* recenset) meritò rejicit *Rolfinc. differt. chym. 3 c. 2.*

§. 6. Usum illarum quod attinet, in delitiis à Principibus habentur, in quorum etiam repositoriis studiosè asservantur, *Baccius de gemmis c. 16.* Conchis & vescimur & vestimur. Habent testam elegantem, carnem haud vulgarem, & fœtum mirabilem. Testis ornantur tabulæ lusoriæ, cultelli, pocula, monilia, scipiones mulierum. Carnes commendantur & crudæ & assæ, palatoque gratæ & suaves sunt, ait *Sperling. instit. phys. l. 6. c. 6. q. 2.* Non ad fastum, sed ad esum conchæ sunt ordinatæ. *Salmuth. in not. ad Panciroll. memorab. p. m. 71.*

Affectus Margaritarū. §. 7. Affectu etiam quodam laborare scribunt. Si nimirum tonuerit, pavidæ repentè comprimuntur conchæ, & deinde abortus pariunt, quos physemata vocant, *Plin. l. 9. cap. 35. Iohnson. lex. Chym. p. 134.*

Margarita an in testa, an verò in carne generentur? §. 8. Quâ autem conchæ parte, num in testa, an verò carne generantur? Eruditi iterum non consentiunt. *Cardanus de rerum varietate l. 7* putat, margaritas generari in conchæ testa, non in carne, & probat I. ex substantiæ similitudine: est enim unio similior testæ, quàm carni. II. Quia sæpè videntur margaritæ, quæ sunt testæ junctæ, & adnatæ; interdum etiam, veluti in cinere castaneæ, ita etiam in matrice sepultæ cernuntur margaritæ. In carne autem conchæ generari tuetur *Aldrovandus* non contemnendis authoritatibus & conjecturis, quas apud ipsum vide. Item *Rolfinc. differt. chym. 3. c. 3.* Autoritate *Æliani l. 10.* περὶ ζώων ἰδιότητ@ *c. 13.* *Char. Mitylen. referente Athen. deipnoſ. l. 3. Amer. Veſput. Navig. 2.* & ipsâ αὐτοψίᾳ. Cum nimirum carnes ostreorum margaritiferorum edendo, in

(Marginal notes: Opinio Cardani. / Opinio Aldrovandi & aliorum.)

margaritas

margaritas latentes sæpè dentibus impegerunt. Nos per mediam incedentes viam, tam in testa quàm carne conchæ nasci posse, cum *Plinio l. 9. c. 35.* asserimus. Si qua moritur concha, etiam unio computrescit in mari, quia unio alitur à concha. Franzius in Hist. Animal. pag. m. 698. Opinio Plinii.

CAP. VI.

DE CAPTURA SEU PISCATIONE MARGARITARUM.

§. 1.

De captura præcipuè duo sunt notanda: Tempus nimirum & modus capiendi. Quoad tempus piscatio earum non fit per totum annum, sed duntaxat per quosdam menses, & quidem per Aprilem & Majum; per Septembrem & Octobrem, *Aldrovand. apud Cæs. de miner. l. 4. p. 2. c. 7.* **Lindschott in der Ost-Indischen Reiß-Beschreibung** p. 51. sagt: man fängt sie eher nicht / als am end des Häwmonats/ vnd durch den gantzen Augstmonat / denn ehe sind sie nicht zeitig/sondern noch weich wie ein Leim. Captura Margaritarum quo tempore fiat?

§. 2. Modus piscationis margaritarum secundum loca variat. In insula Perside piscatores alligato pedibus lapide se vibrant in pelagum ex navibus, & subtus in aquis urinantium more jactantur, actique ad profundum, ad passus quindenos tantisper urinant, donec conchas legerint, in quibus delitescunt uniones & margaritæ: Quas collectas manticæ indunt, lapidemque protinus, quo pedes gravabantur, abjiciunt, & innixi funibus in superiora evadant, *Vartomannus l. 3. c. 2.* Adde quæ habet *Bertius Geograph. l 4. ad tab. Regn. Ormuzii p.m. 579. & Münsterus Cosmograph. l. 5. c. 49. p.m. 1316.* Franzius Histor. Animal. pag. m. 699. Quomodo?

§. 3. **Mandelslo in der Morgenländisch Reiß-Beschreibung** *l 1. c. 8.* modum ita delineat: Es werden auch allhier (zu Gamron) viel Perlen verhandelt / welche zwar nicht hier/ sondern bey einer Insul/ Bahram genant / welche von hier ab 6. meylen S.W. gelegen / gefischt werden. Wie sie aber die

 Perlen

Perlen fischen/ ist der Bericht davon: Der Perl-fischer verwahret das Haupt mit einer dichten Kappen/ woran ein langer Canal/ durch welchen er Lufft schöpffet: damit die Röhre über wasser bleibet/ wird oben ein Holtz daran befestiget. Dann lässet sich der Fischer mit Steinen genugsam beschwehret/ an einem Strick zum Grund/ samlet in seinen Sack / den er am Hals trägt/ und wenn er wider herauff will/ gibt er durch Zupffen am Strick seinem Gesellen/ der mit einem Bothe über ihm hält/ein Zeichen/ und wird also widerumb herauff gezogen.

§. 4. **Lind-schott.** *l. c. p.* 52. ita describit: Wann die Zeit des Perlen-fangs herbey kompt / schicken die Innwohner solcher Inseln ihre beste Schwimmer vnter das Wasser / zu erkundigen/ wo die meisten solcher Schnecken seyen / und gegen demselben Ort über / bawen sie ein gantz Dorff von eytel Zelten/ oder andern Hütlein / von stroh auff das Land / welche länger nicht dörffen wehren / als sich die Zeit des Perlen-fangs erstrekt/ und nehmen alle Nothdurfft von Essen-speiß zu sich / und mag da fischen wer will; denn sie geben dem König von Portugall seinen gewissen Tribut davon: wie gleichfals der Kirchen und Stiffts zu St. Paul. So lang der Perlen-fang währet / stehen und halten 3. oder 4. gewaffnete Schiff daselbst auff dem Meer/ die Perlen-fänger von den Meer-räubern zu beschützen. Vnd thun sich ihrer / der Perlen-fänger/ allwegen viel Schiff voll in Gesellschafft zusammen/ welche Schiff den Venedischen Porten gleich / iedoch viel kleiner sind. Deß morgens fahren solcher Schiff eine grosse Anzahl von dem Vfer des gemelten Dorffs auff den Golfo, theilen sich auff demselbigen / und der gantzen Gegene hin und wider auß / halten / wo sie zu fischen begehren / still / werffen auß einem jeden Schiff 2. oder 3. Seyl/ an welche vnden etliche Stein gebunden sind / lassen dieselbe biß auff den Boden hinab sincken / und wenn solches geschehen/und die Schiff also fest gemacht / hencken sie etliche Klüppen von Geißhorn an die Nasen/ fassen die Naßlöcher damit zusammen/ schmieren die Ohren mit einem gewissen Oel / welches kein Wasser laßt hinein lauffen / hencken einen Sack auff die Seiten/und lassen sich also an einem der gemeldten Seyl hinab/ füllen so geschwind sie immer können / den Sack der Austeren voll / fangen

hernach

hernach das Seyl an zu schütteln / und geben denen in dem Schiff damit ein Zeichen/ daß sie den Sack voll haben/und widerumb herauff begehren: Deßwegen sie denn mit dem Seyl sie alsobald herauff und zu sich in das Schiff ziehen: Dann wo solches nicht bald geschicht/ müßten sie in dem Wasser ersauffen/ wie denn auch vielmahl zu geschehen pfleget. Wenn nun einer herauff kommen / muß ein anderer hinab / biß es sie alle betroffen/ und wechseln also biß auff den Abend mit einander ab. Sind sie fleissig / und treffen einen guten Orth an/ bekommen sie etwan das Schiff der Austeren gantz voll. Quomodo rete capiuntur, & alios modos vide apud *Cæs. l. d.* Quomodo ex fluvio apud pagum Rascha in Saxonia conto hamato extrahuntur, vide apud *Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 2.*

Franzius Hist. Animal. pag. m. 698. & Plinius lib. 9. cap. 35.

§. 5. Homines autem illos, qui sub aqua margaritas quærunt, Margaritarios vocat *Ioseph. Scalig. in not. ad Manil. l. 5. p. m. 393.* & sunt in India Occidentali, qui totam horam sub aqua perdurare possunt, teste *Robert. Boyle in novis experimentis physico-mechanicis* 41. *p.* 467. Hos autem margaritarios *Scaliger l. c.* ita describit: Hodie in sinu Persico homines nihili ac vilissimi nullo periculo margaritas urinando quærunt & exportant: *Manilius* tamen illos non minoris æstimavit, quàm ipsas margaritas. Sed eum excusat *Scaliger*, quod scil. respexerit ad fabulam vulgi, peregrina & longinqua semper in majus augentis.

§. 6. Maximum autem vitæ discrimen (quod contra *Scaligerum*) subeunt urinatores. Nam periculosa est ista piscatio I. Quia major pars illarum delitescit inter scopulos. II. Quia illas, quæ sunt in alto mari, comitantur utplurimum canes marini, sicuti ex *Plinio & Aldrovando notat Cæs. l. a.* In novo Orbe piscando eas multos vitam amisisse testatur *Fragos. medic. Ind. hist. tr. 1. c. 11.*

§ 7. Captis autem conchis margaritiferis, quomodo margaritæ eruuntur, *Plinius apud Cæs. l. d.* ita describit: Captas jam à piscatoribus conchas margaritiferas, multo deinde sale obrutas in vasa fictilia recondunt, & tandem erosa omni carne, nucleos quosdam corporum, h. e. uniones, decidere in ima. Sed margaritas hoc modo è conchis erutas immaturas esse testatur

Margaritæ quomodo è conchis eruantur?

Franzius dicit, si dimittetur concha, & quasi persoluto pretio redemptionis vel λύτρω, redeat in mare, alios gignit uniones. Hist. An. pag. m. 699.

Americus Vesputius in Epist. ad Reg. suum apud Aldrovand. Noverit Majestas vestra, quod nisi permaturi sint uniones, & à conchis, in quibus gignuntur, per sese excidant, omninò perfecti non sunt, &c. & **Lindschott Ost Indischen Reiß-Beschreibung:** Sie thun die Austern ohn alle Müh auff/ (denn sie sind abgestanden und gestorben) und nehmen die Perlen herauß.

Si capiantur & aperiantur ante legitimum tempus pariendi, nullus unio, sed tantum caro reperitur. Franzius Histor. Animal. pag. m. 698.

CAP. VII.

DIVISIO MARGARITARUM UBI SIMUL AGITUR DE ORIENTAL. ET OCCIDENT. DE COLORE, MAGNITUD. ET FIGURA.

§. I.

Margaritæ Orientales quæ?

Occidentales quæ?

An occidentales naturales, veræ, atque genuinæ sint margaritæ?

DIviduntur Margaritæ variè. I. Ratione loci in Orientales & Occidentales. Sub nomine Orientalium, præcipuè Persicæ veniunt, quæ in Iulfar inveniuntur, *Garcias ab Horto hist. Aromat. l.1. c. 57. & Fragos. hist. med. Indic. tr. 1. c. 11.* Occidentales nostrates, & quas America habet, dicuntur. Quæstio hîc moveri solet, an Occidentales, naturales, veræ atque genuinæ sint margaritæ? Respondetur quod sint. I. Quia eundum generationis modum cum Orientalibus obtinent. II. Quia si confractæ mandantur, eundem, quem Orientales habent saporem. III. Quia elixatæ, ut Orientales, pristinam servant soliditatem. IV. Quia in ignem conjectæ crepitant ut Orientales. V. Quia eandem externam formam habent. Candore & splendore, ut & soliditate ad Orientales accedant. Nec obstat, quod his dotibus iis sunt inferiores. Plura de hac re vide *apud Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 7.*

Varietas in colore.

§. 2. Dividuntur. II. Ratione coloris. Quædam enim sunt nigræ, quædam fulvæ, cœruleæ denique & virides quædam, item candidæ & pallescentes, ait *Oviedus hist. l.9. c. 8. apud Ionst.*

Ionst. Thaum. class. 8. *c.* 15. Varius margaritarum color est, aliæ enim sunt aurei coloris, usque adeò, ut ab auro vix dignosci queant, si propius ad id admotæ sunt, aliæ argenteæ, oculisque piscium similes, aliæ coloris suffusci, & liventis, aliæ rufi, aliæ marmorei coloris, aliæ candidi, aliæ vergunt ad colorem viridem, aliæ ad cœruleum. Absolutè autem loquendo videntur esse candidæ eo candore, cui insit multum albi, quod penetret parva lux, & ideò nitent, cum tamen sint albæ. *Plin. Solin. Isidor. Aldrovand. apud Cæs. de miner. l.* 4. *p.* 2. *c.* 7. Variat autem color pro diversitate locorum. Quæ in Novo Orbe inveniuntur obscuræ, & nubili coloris sunt, *Garcias ab Horto l. d.* In Britannia decolores nascuntur, *Gabelchov. in not. ad Baccii de gemmis c.* 16. Omnes autem colore superant Orientales, & quidem Persicæ, *Schrœder. pharm. l.* 3. *c.* 7. Splendidiores etiam sunt, quæ in profundo maris versantur, iis, quæ in superficie natant, *Magir. physiol. l.* 5. *c.* 2. Item juniores, senibus, *Plin. Solin. apud Cæs. l. a. Plinius* & ejus assectatores causam varietatis hujus coloris rori adscribunt. Si purum rorem, inquit *Iohnson. Lexic. Chym. p.* 134. conceperint conchæ, candore mirabili unio apparet; sin turbidum rorem conceperint, sordescunt fœtus. Pallent margaritæ cœlo minante tempestates, si fuerint conceptæ. *Idem ibid.* clariores fieri asserit ex rore matutino, quàm vespertino. Evadunt etiam obscuræ deficiente Lunâ, inquit *Baccius de gemm. c.* 16. Verioris verò sententiæ asseclæ cum *Ionston. Notit. Regn. miner. tit.* 2. *c.* 4. *art.* 7. humori, ex quo testa & margarita concrescit, adscribunt. Si enim purus inducitur, conspicitur candor; si verò turbidus, sordescit & fœtus.

§. 3. Colorem autem detrimentum capere à senectute Autores tradunt. Ingruente senectute flavescunt, inquit *Plin. apud Cæs. l. a.* flavescunt servatæ, torpescuntque rugis, scribit *Ionston. l. c.* Immaturitas etiam non parum hic nocet. Reparatur a. color, si diu Oriza leviter confracta versantur; sic enim pristinum vigorem & fulgorem accipiunt, *Garcias ab Horto l. d.* Idem fieri, si in milio rudi modo contuso, cum sale mixto, contegantur & sepeliantur, refert *Gabelchov. l. c.* Clariores & puriores redduntur, si dentur comedendæ columbis, qui tamen statim occidantur, ubi illas transglutierint, quia si diutiùs ac per

Color margaritæ plerumque est candidus, nitidus, modicè fuscus; hunc à suis conchyliis mutuantur. Cardan. Subtil. lib. 7.
In Britannia parvos atque decolores nasci, certum est. Plinius lib. 9. cap. 35.
Ioh. Bapt. Porta & ex eo Weckerus de Secretis. lib. 11. cap. 2. in fin.
Margaritæ unde coloris detrimentum capiant?
Color quomodo reparetur?
Weckerus de Secretis lib. 11. cap. 2.

tempus longius in ventriculis detinerentur, non parum decederet de pretio, *Averrões apud Fragos. l. a* Expertus hoc est *Hœferus Hercule medico l.2. c.1.* Ipse, inquit, vidi caponibus loco testiculorum margaritas crudas, spe maturationis ciceris magnitudine impositas, quibus dein ad culinam necatis, vel nihil omninò de margaritis repertum, vel margaritæ corruptæ & friabiles, calcis instar fuerunt exemptæ.

§. 4. Dividuntur III. Ratione subsistendi: Vel enim sunt veræ seu naturales, vel adulteræ & artificiales, de quibus *supra cap. 3. §. 6.*

§. 5. Dividuntur IV. Ratione magnitudinis in minores & majores. Prope Insulam Borneo anserinum ovum illas æquare proditum est, & tantâ rotunditate esse, ut mensæ impositæ, uno loco non maneant. *Ionston. Thaum. class. 8. c. 15.* In eodem mari ovi gallinacei magnitudine reperiri, scribit *Scaliger. exercit. 226. s. 11.* ovi turturis. *Ionston. l. c. Gonzalvus Oviedus*, magnitudine pilæ arcus: Rotundissimam pondere 26. siliquarum Panamæ venditam asserit *ibid.* Me præsente, inquit *Petr. Martyr. Decad. 1. l. 8.* cum apud Illustriss. Medinæ Sidoniæ Ducem, invitatus Hispali pranderem, unam (incredibile pondus) supra centum uncias venum ad eum tulerunt. Magnitudine nucis unam Insulæ Enbaguæ Rex habuit, pendentem 30. siliquas & unam, *Ionston. l. d.* Fabâ sunt grandiores in sinu quodam Novi Orbis, ait *idem ibid.* Quæ ad promontorium Comorim generantur, pendent centum frumenti grana, *Fragos. & Garcias ab Hort. l. d.* In Britannia parvos generari testatur *Plinius l. 9. cap. 35.*
Causa magnitudinis. Causam magnitudinis volunt nonnulli. E. g. *Magir. & Rueus l. c.* esse ætatem conchæ, alii quantitatem roris, alii humoris. *Marcellinus hist. Rom. l. 23. apud Gabelchov. in not. ad Bacc de gemm. c. 16.* Fit generosior, inquit, margarita, cum crebræ sunt magnæ tempestates, donec conchæ sunt gravidæ. Ætate pondus margaritarum minui, illasque post plenilunium captas, cum tempore decrescere scribit *Garcias l. a. Neuhoff.* Allgemeinen Beschreibung des Reichs Sinæ *c. 17. p. 382.*

§. 6. Dividuntur V. Ratione figuræ: vel enim sunt rotundæ, vel oblongæ, vel grandini similes, vel planæ ab una parte, altera concavæ, vel tuberibus inæquales, vel pyri forma aut

ovali

ovali &c. *Caes. l. c.* has *elenchi* vocant, teste eodem & *Ionston. Notit. Regn. miner. tit.* 2. *c.* 4. *art.* 7. Quibus una tantùm facies & ab eo rotunditas aversis planities *Tympana* dicuntur. Intelliguntur autem Tympana, non utrâque parte plana, quibus ad aciem militarem pedites, sed una tantum plana, ab altera tumida, quibus equites convocantur, *Rolfinc. dissert. chym.* 3. *c.* 5.

§. 7. Dividuntur etiam VI. in maturas & immaturas. VII. In perforatas & imperforatas. VIII. In purgatas seu mundatas, quas *Vlpianus* extricatas appellat, *in l. si servus servum.* 27. §. *si cum maritus.* 30. *ff. ad L. Aquil. apud Salmuth. in not. ad Pancirolli. memorab. p.* 72. Et impurgatas &c. Hæc de divisione sufficiant.

CAPUT IIX.

DE PRETIO, ELECTIONE ET QVALITATE MARGARITARUM.

§. 1.

PRetium Margaritarum solet plerumque esse maximum. *Plin. l.* 9. *c.* 35. Qui luxuriæ id attribuit; nos verò longinquitatem loci, ubi nascuntur, & illarum magnitudinem, quæ rara est, non parum hîc efficere arbitramur. Magnitudine nucis unam Insulæ Enbaguæ Rex habuit margaritam, pendentem 30. siliquas & unam, mille ducentis Castilianis venditam, *Ionston. Thaumat. class.* 8. *c.* 15. Ad promontorium Comorim quæ generantur, pendentque centum frumenti grana, harum pretium, mille quingentorum aureorum in singulos esse solet, *Garcias l.* 1. *hist. arom. c.* 57. Illius unionis, quem Cleopatra sumptuosissimâ illâ cœnâ absorbuit, pretium, ad præsentem monetam computatum à *Budæo l.* 3. *de asse ap. Gabelchov. not. ad Bacc. de gem. c.* 16. ducentis quadraginta millibus ducatorum æstimabatur. *Idem Budæus* memorat, unionem in Galliis 3000. aureorum emptũ,

[Handwritten margin note:] Magnæ raræ sunt, quæ vitio careant, & magnæ sunt rarissimæ. Cardang subtil. lib. 7.

[Handwritten margin note:] Unio Cleopatræ. Vid. Historiam hanc ap. Plinium lib. 9. cap. 35.

avellanæ

avellanæ magnitudine pondere quadragenario, & alium 4000' aureorum, *Gabelchov. l. d.* Meminit & *Zonaras l. 3 Annal.* margaritæ ſive unionis cujusdam, quem Perozes Perſarum Rex, in expeditione adverſus albos Hunnos ſuſcepta, extremo in periculo conſtitutus, à dextra aure detractum abjecit, ne quis eum poſt ſe geſtaret, aut ipſum Regem agnoſceret. Eum unionem poſtea repertum, Juſtinianus Magnus 100. auri libris redimere à Barbaris voluit. Sed recuſarunt Barbari, aſſervantes eum in ſignum Perſicæ ſtoliditatis, *Salmuth. not. ad Panciroll. memor. p.* 72. In corona Rudolphi II Imperatoris, memorat *Boëtius l. 2. de gemm. c.* 37. ſe vidiſſe unionem pyri muſcatellini magnitudine, omni decoris ſpecie abſolutiſſimum, pendentem ceratia 30. qui aureorum millibus emptus dicebatur. Der Papſt Paulus II. kauffte einſten ein Perle / ſo groß als eine mittelmäſſige Nuß / um 44000. Ducaten. *Platina in vita Pauli II. apud Ioh. Mich.* **Dilherren in Zeit- und Welt-lauff** *part. 1. p.* 256. *Idem Autor l. a. p.* 257. ſequentia refert: Der Türckiſche Käiſer Solymannus ſchickte den Venedigern eine groſſe Anzahl Perlen / und erſuchte ſie / daß ſie ihme / durch einen kunſtreichen Meiſter / eine ſchöne Crone darauß wolten verfertigen laſſen / worinnen ſie ihme nicht allein willfahret / ſondern auch auß ihrem Schatz ein einiges darzu verehret / welches die andern alle übertroffen / und über hundert tauſend Cronen gehalten worden. De multis aliis valde pretioſis evolve *Caſ. lib. de mineral. 4. p. 2. c. 7.* De pretio margaritarum conſtituendo, quod pro magnitudine & figura variat, vide *Boëtium de gemmis l. 2. c. 39.* De cupreo iſto inſtrumento, quo mercatores iis pretium imponunt, videri poteſt *Garcias l. a.* In inſula Cubagua Anno 1498. tempore Columbi, tanta margaritarum erat vilitas, (quippe cotidie eas piſcabantur) ut Indicæ mulieres in vulgaribus ornamentis, ac quidem ſimpliciter uniones haberent, ſiquidem pro catino fictili, eo quidem fracto, quem Indicæ mulieri nauta Hiſpanus dabat, ea illum contra quatuor unionum ſeu margaritarum lineis munerata eſt: ut refert *Hieronym. Penzo Mediolanenſis, hiſtoria Occidentalis Indiæ l. 1. c. 11. apud Salmuth. l. a.*

Margaritarum vilitas, anno 1498.

§. 2. Eli

§. 2. Eliguntur, & pro optimis habentur I. Ratione loci, Orientales, quæ apud portum Iulfar in mari Persico inveniuntur: magnæ enim sunt, splendidissimæ, & omni dote absolutissimæ, *Garc. l. d. Fragos. hist. medic. Indic. tr. 1. c. 11. Schrœder. pharm. l. 3. c. 7.* Item quæ in Chinarum & Indiæ regionibus inveniuntur, *Sennert. phys. l. 5. c. 5. & Autor system. phys. Gothan. l. 4. p. spe. c. 2. §. 30.* His succedunt, quæ ad promontorium Comorim & insulam Zeilan inveniuntur. Has sequuntur, quæ ex Summatra veniunt. *EXCELLENTISSIMVS DN. D. ALBERTVS SEBIZIVS in prælect. public.* Occidentales verò, quia argenteum illum nitorem non habent, levique splendente cortice obductæ sunt, & siliceum intus ferunt lapillum (uti *Rolfinc. Chym. in A. F. R. ait. l. 5. S. 2. c. 17.*) Item quia lactescunt, & superficie polituram tantam non habent, ut quis exactè, speculi instar, propriam faciei formam, in ea intueri possit, in tanto pretio ut Orientales non habentur. *Sennert. phys. l. c. Boëtius de gemmis l. 2. c. 37.* Præcipuæ autem inter Occidentales, præter Bohemicas, sunt, teste *Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 2.* quæ in Saxonia in pago Rascha reperiuntur. Et *c. 6.* his subjicit, quæ in mari circa Bosphorum Thracicum, nebulosæ & utplurimum subflavæ quia sunt. In dulcibus qui nascuntur aquis, speciosissimæ quidem sunt, sed viribus inferiores. In Acarnania quoque laudati uniones reperiuntur, enormes & feri, colorisque marmorei. Meliores circa Actium, (sed & hi parvi,) & in Mauritaniæ maritimis. *Plin. l. 9. c. 35.*

Præcipuæ inter Occidentales Margaritas quæ?

§. 3. Eliguntur II. Ratione concharum, quæ in nitidis & argentei coloris conchis generantur. Ex conchyliis rotundis nobiliores, sed tamen minus rotundæ, aliæ ignobiles rotundæ ex oblongis quasi contrariâ ratione nascuntur, *Magir. physiol. l. 5. c. 2. Comment. ad lit. N. Androsthenes apud Athen. dipnosoph. l. 3.* in matre unionum margaritifera, quæ linguâ Indicâ Berberi dicitur, optimas & pretiosissimas refert nasci margaritas. In conchis melioribus meliores reperiri scribit margaritas, *Albert. M. apud Cæs. l. 4.*

§. 4. III. Pro optimis habentur, quæ sunt valdè candidæ, rotundæ, leves, transparentes & ponderosæ; atque simul tantæ mollitiei sunt, ut facilè possint liquefieri in aceto ad modū

Margaritæ quæ pro optimis habeantur?

testæ, *Fragos. l. a. Verro phys. l. 6. c. 3. Ruejus verò l. 2. de gemm. c. 13.* Minimi ponderis præfert iis, quæ sunt majores. *Plin. lib. 4. cap. 35.* Dos omnis margaritarum, in candore, magnitudine, orbe, levore & pondere est. Imprimis autem majores eliguntur, quia magis excocti, & subtilius citiusque solvuntur. *Libav. Syntagm. Acarn. chym. l. 2. c. 25.*

§. 5. IV. Meliores quidam perforatas margaritas esse censent, quia maturiores sunt, quod indicat sine fractura perforatio, *Schrœd. pharm. l. 3. c. 7. Gabelchover. verò in not. ad Bacc. de gemm. c. 16.* A natura illas perforatas credit, ideoque eligendas putat, quia à superfluitatibus, per illa foramina, mundantur. Sed rejicit hanc sententiam *Aldrov. & Myl. apud Cæs. l. c.* Alii perforatis, imperforatas & integras præferunt, quia dum ferri acie perforantur, ære inficiuntur, & ad usum medicum non veniunt idoneæ, nam & vires earum immutantur, *Cæs. l. a.* Sed inanis hic metus est. *Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 6.*

§. 6. Quoad Qualitatem, temperatæ sunt margaritæ, omnis excessus expertes in activis qualitatibus; passivis magis siccæ sunt, quàm humidæ, ait *Rolfinc. l. c.* Habentur frigidæ & siccæ cum aliquâ adstrictione, *Fragos. l. a.* Temperie & viribus aurum valdè æmulari scribit *Beguin. Tyroc. chym. l. 2. c. 19.* Insignem obtinent cardiacam facultatem, *Mylius Bass. chym. l. 4. tr. 2. c. 22.* Sed de his plura in *Capit. X. de usu medico.* Propter mirabilem coitum Margaritæ Veneri dicantur, inquit *Johnson. lex. chym. p. 134.*

CAP. IX.

DE

USU MECHANICO.

§. I.

MAgnus est Margaritarum usus. Non solum enim in foro medico, sed & politico expetuntur. Maximè autem ob pulchritudinem, quâ præditæ sunt. I. Templa iis ornantur. *Manilius l. 5. vers. 399.* ita canit:

Hinc

Hinc Augusta nitent sacratis munera templis
Aurea, Phœbeis certantia lumina flammis,
Gemmarumque illi radiantes lucibus ignes.

Octavius Augustus, referente *Suetonio in ejus vita c. 30.* in cellam Capitolini Jovis sedecim millia pondo auri, gemmasque ac Margaritas quingenties H.S. unâ donatione contulit. Nec solum templa olim, imò ipsa Deorum simulacra iis splendebant. Sic Divus Julius, recensente *Plinio l. 9. c. 35.* thoracem, quem Veneri Genetrici in templo ejus dicavit, ex Britannicis margaritis factum voluit. *Idem Autor* inquit: Comitetur fama unionis ejus parem (loquitur de Cleopatræ) capta illa tantæ quæstionis victrice Regina dissectum, ut esset in utrisque Veneris auribus Romæ in Pantheo dimidia eorum cœna. Et cui hodie non liquet, quantas faciunt impensas in exornandis suis monasteriis & Ædibus Pontificii? Certè nulla conspiciuntur templa, in quibus margaritæ non nitent.

§. 2. II. Reges & Principes imprimis his gemmis utuntur. *Plinius l. 37. c. 2.* hæc de Pompejo M. refert: Ex tertio ejus triumpho, in quo inter alia transtulit coronas ex margaritis triginta tres, & Musæum ex margaritis, in cujus fastigio horologium erat. Imago Pompeji ex margaritis erat. Præcipuè ornatui inserviunt. Solis autem Regibus olim, (inquit *Manilius apud Ioseph. Scaliger. in not. ad ejus L. 1. p. 396.*) licebat margaritas gestare. In Regis Bornei corona quasdam æquare anserinum ovum memoriæ proditum refert *Scalig. exerc. 226. f. 11.* Vid. Cap. 7. §. 5. hujus Disp. Rudolphus II. Imperator in corona aurea unionem pyri muscatellini magnitudine ac omni decoris specie absolutissimum habuit, teste *Boët. l. 2. de gemm. c. 37.* Lollia Paulina C. Principis conjux tunicam habuit ex margaritis sestertio quadringenties æstimatam. *Solin. c. 66.* Imò Reges gestâsse ex ipsius Cleopatræ historia patet, magnoque in pretio apud istos fuisse, munera, quæ Seres & sub ipso Sole habitantes Indi, Augusto trahebant, satis ostendunt, *Florus 4. 12. 62.* Nec tantummodò Reges, verùm etiam privati homines se illis hodie comere solent. Hinc *Seneca de benefic. l. 7. c. 9.* Video, inquit, uniones, non singulos singulis auribus comparatos, tam enim exercitatæ aures

oneri ferendo ſunt! Junguntur inter ſe & inſuper alii binis. Non ſatis muliebris inſania viros ſubjecerat, niſi bina ac terna patrimonia auribus ſingulis pependiſſent. Hos digitis ſuſpendere, & binos ac ternos auribus, fœminarum gloria eſt. Subeunt luxuriæ ejus nomina & tædia exquiſita perditiore portatu: Siquidem cum id fecere crotalia appellant, ceu ſono quoq; gaudeant, & colliſu ipſo margaritarum. *Plin. l.9. c.35.* A mulieribus etiam hodie tàm ſtudiosè quæruntur, ut nulla etiam mediocris fortunæ, ſe ſatis ornatam credat, præſertim Lutetiæ, ſi è collo ſuſpenſas margaritas, perlas vocant, non geſtarit, *Renodæus de mater. med. l. 3. c. 23.* Conficiuntur etiam ex illis armillæ & multa alia, quibus mulieres ſe comere ſolent. Imò tantum per luxuriam venerunt in abuſum Plinii temporibus, ut non tantum crepidarum obſtragulis, ſed totis ſocculis addiderint, ac per uniones ambulârint, referente *illo ipſo l. c.* Imò Cæſaris jamjam temporibus maximus illarum abuſus fuit, ut uſum ejus certis perſonis, & ætatibus adimere coactus Imperator fuerit, *Suetonius in ejus vita c. 43.*

Margaritarum abuſus.

§. 3. III. In locum cibi nimia luxuria margaritas ſumptas effecit. Cleopatram enim imitati Romani, quod anteà admirati ſunt, ipſi fecerunt. Prior id fecerat Romæ in unionibus Clodius Tragœdi Æſopi filius, relictus ab eo in amplis opibus hæres, ne in triumviratu ſuo nimis ſuperbiat Antonius, penè hiſtrioni comparatus: & quidem nullâ ſponſione ad hoc productus, quo id magis regium erat, ſed ut experiretur in gloria palati, quid ſaperent margaritæ, atque ut mirè placuere, ne ſolus hoc ſciret, ſingulos uniones convivis abſorbendum dedit. De eodem vide etiam *Valer. Max. l. 9. c. 1.* Hinc *Horat. l. 2. Satyr. 3. verſ. 239.*

Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies ſolidum exſorberet, aceto
Diluit inſignem baccam, qui ſanior ac ſi
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam.

§. 4. Hoc ſeculo, Poloni expugnatâ urbe Moſcaviâ, infinitas divitias & inæſtimabiles theſauros priſcorum Ducum in prædam ſuam converterunt: ita quidem, ut præ nimia copia

margaritas

margaritas immensi pretii loco plumbeorum globorum ex sclopetis suis exploderent. *Hornius in Orb. Politic. p.* 47. N3

CAP. X.
DE
VSV MEDICO.

§. 1.

MAgnis in medicina pollent Margaritæ viribus, veraque sunt panacea. Omnes enim Quinta Essentia Perlarum curat affectus, aut saltem mitigat propter reparationem humidi radicalis, teste *Fabro in Myrothecio l.* 3. *c.* 21. A variis morbis omnes partes humani corporis præservant, *Beguinus Tyrocinio chymico l.* 2. *c.* 19. Diamargaritum frigidum, optimum est remedium, ad imbecillitate languentes recreandos, & ad statum priorem recuperandum, *Renodæus Antidot. l.* 3. *s.* 1. *c.* 1. Idem de diamargarito calido *Avicenna* testatur *Quercetan. pharm. dogm. restit. l.* 1. *c.* 20. p. m. 301. Agonisantium extrema recreatio sunt. *Schræder. pharm. l.* 3. *c.* 7. Ad nostri corporis refrigerationem maximè conducit diamargaritum calidum, *Gabelchov. in not. ad Bacc. de gemmis c.* 16. Animum exhilarant. *Sennert. physʃ. l.* 5. *c.* 4. Quinta Essentia & liquor Perlarum humidum radicale restaurant, *Reinec. thes. chym. l.* 5. *p.* 176. *seq.* Clarificant sanguinem, *Iohnson. Lexic. chym. p.* 135. Omnes pravos humores in corpore existentes exsiccant, *Beguinus l. a.* Coagulum Margaritarum, facultates omnes & actiones fovet & auget, *Faber Myrothec. Spagyr. l.* 8. *c.* 6. Syrupus Margaritarum collapsas ætate vires reparat, *id. l.* 3. *c.* 21. Coagulum margaritarum viscera roborat. *Faber. l. d. l.* 8. *c.* 6. Contra marcorem senilem oleum perlar. præstantissimum est remedium, *Mylius Bass. chym. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 22. Nervos roborant, *Sennert. l. a.* Coagulum margarit. exterius applicatum torporem membrorum curat, *Faber. myroth. Spagyr. l.* 8. *c.* 6. Margaritæ in tam frequenti usu sunt adversus morbum omnem, occultæ malignitatis participem, *Gabelchov. l. d.* Resistunt pestilentibus febribus, *Sennert. loc. al.* Venenis & pesti obsistunt,

 Fernelius

Fernelius method. medend. l. 5. c. 21. Aqua Perlarum sudorem suavem movet, ratione cujus ægri mox melius se habent. *Gabelchov. l. d.* Valent contra fluxum sanguinis, *Sennert. l. c.* Oleum perlarum medetur abscessibus & ulceribus exedentibus, *Mylius & Aldrovand. apud Caf. de miner. l. 4. p. 2. c. 7.* Pulvis Perlarum, si cum unicornu & cornu cervi scobe misceatur pari pondere, adversus Exanthematum popularium perniciem singulare præsidium est, *Gabelchov. l. d.* Coagulum Perlarum exterius applicatum scirrhosos omnes tumores & frigidos tollit, *Faber. Myrothec. Spagyr. l. 8. c. 6.* Essentiam Perlarum cancrum curare scribit *Reinec. thes. chym. l. 5. p. m. 166.* Quint. Essent. Perlar. valet etiam contra Variscas seu Ficus, *id. ibid. p. 170. Idem* contra Elephantiasin, *ibid.*

§. 2. Margaritæ non perforatæ in capitis dolore adhibentur *à Paracelso, paragraph. l. 10.* Quinta Essent. Perlar. prophylacticum est omnium cerebri affectuum, *Faber. Myroth. Spagyr. l. 3. c. 21.* Cerebrum roborant, *Sennert. phys. l. 5. c. 4.* Quint. Essent. Perlar. omnibus cerebri inflammationibus medetur, *Faber l. c.* Contra somnia horrenda & inscita commendat essentiam Perlarum, *Reinec. in Thesaur. chym. l. 1. p. 26.* Memoriam confortant, *Beguin. Tyrocin. chym. l. 2. c. 19.* Quint. Essent. Perlar. phantasiam curat, *Reinec. Thesaur. chym. l. 1. p. 14.* Melancholiæ resistunt, *Sennert. l. a.* Margaritæ præparatæ philtri remedium sunt, *Borellus cent. 1. observ. 65.* Oleum Perlarum conducit ad phrenitidem, *Mylius Basf. chym. l. 4. tr. 2. c. 22.* Oleum & aqua Perlar. commendantur in chorea *à Paracelso lib. de morb. amentium tr. 2. c. 3.* Vertigines tollunt, *Beguin. l. d.* Quint. Essent. Perlar. prophylacticum est Apoplexiæ, *Faber Myrothec. Spagyr. l. 3. c. 1.* Contra Epilepsiam commendatur Quint. Essent. Perlar. *à Reinec. Thesaur. chym. l. 1. p. 18.* In cura privationis sensuum vesanorum, tanquam confort. Quint. Essent. Perlarum laudatur à *Paracelso lib. de morb. ament. tr. 2. c. 5.* Oleum margaritarum ruborem oculorum tollit, *Reinec. Thesaur. chym. l. 1. p. 34.* Conferunt visui, *Sennert. l. a.* Lachrymas fluentes absumunt, *Autor. Systém. phys. Gothan. l. 4. part. spec. c. 2. §. 31.* Quint. Essent. Perlar. Auditum restituit, *Reinec. Thesaur. chym. l. 1. p. 41.* Dentes dealbant, *Beguin. Tyrocin. chym. l. 2. c. 19.*

§. 3. Mar-

§. 3. Margaritarum virtus experta & probata est omnium maximè ad roborandos & recreandos Spiritus, *Dioscorides apud Mizaldum memorab. cent. 5. aphorism. 97.* Spiritus vitales augent, *Heurnius apud Michael. Febr. tr. de Scorzonera p. 153. Idem* Autor inter cordialia frigida refert. Spiritus puriores efficiunt, *Gabelchov. not. ad Bacc. de gemm. c. 16.* Prosunt contra cardiacam, *Iohnson. Lexic. chym. p. 135.* Putredini cor obsistenti obsistunt, *Fernelius method. medend. l. 5. c. 21.* Liquor Perlarum febres juvat, *Reinec. Thesaur. chym. l. 6. p. 186.* Febris extraneæ cura minor in Perlis existit, inquit *Paracelsus comment. in lib. 9. paragraph.* Diamargaritum frigidum in omnibus febribus ardentibus ad cor & facultatem vitalem recreandam maximopere commendatur à *Quercetan. pharm. dogm. restit. l. 1. c. 20.* Magister. Perlar. palpitationem cordis tollit, *Angelus catalogo medicament. Spagyr. s. 12. p. 124.* Adversus animi deliquia virtus illarum experta est, *Dioscorid. apud. Mizald. l. a.* Balsamum Perlar. in curandis vulneribus pectoris omnibus aliis remediis præstat, *Faber Chirurg. Spagyr. Sect. 2. c. 11.* Quint. Essent. Perlarum lac in mammillis auget, exiccatum restituit, *Reinec. thesaur. chym. l. 2. p. 6.* In suffocatione commendantur à *Paracelso lib. de Ictericis c. 3.* Quint. Essent. Perlar. Astma curat, *Reinec. Thesaur. chym. l. 2. p. 54.* Coagulum Perlarum exterius applicatum membra exsiccata & tabida reficit, *Faber myrothec. Spagyr. l. 8. c. 6.* Contra tabem conducit liquor Perlar. *Reinec. thesaur. chym. l. 2. p. 70.* Quint. Essent. Perlar. Hecticam senectutis pellit, *id. ibid.* Contra phthisin magister. Perlar. conducit, *Angel. catalog. medicam. Spagyr.* Ad tussim coquendam optimum est remedium diamargarit. Platearii, *Renodæus Antidot. l. 3. s. 1. c. 1.*

§. 4. Diamargaritum calidum *Avicennæ* ad cruditates ventriculi conducit, *Quercetan. pharm. dogm. restit. l. 1. cap. 20.* Quint. Essent. Perlar. sitim sedat, *Reinec. Thesaur. chym. l. 3. p. 79.* Quint. Essent. Perlar. hepatis affectus curat, Extractum Perlar. renes purgat, dolores vesicæ sistit, arenulas pellit, *Reinec. l. cit.* Quint. Essent. Perlarum contra calculum est insigne remedium, *Faber Myrothec. Spagyr. l. 3. c. 21.* Margaritæ contra alvi fluxum utiles sunt, *Autor System. phys. Gothan. l. 4. part. spec. c. 2. §. 31.* Magister. Perlar. commendat contra Diarrhœam, *Reinec. Thes.*

chym.

Chym l.3.p.96. Valent contra fluxum lyentericum, *Sennert. phyſ.l.5.c.4.* Magiſter. Perlarum dyſenteriam ſiſtit; *Reinec.theſaur.l.3.p.96.* Oleum Perlarum valet contra Hæmorrhoides, *Gabelchov.in not.ad Bacc.de gemm.c.16.* Ad Teneſmum maximè commendatur magiſter. Perlar. ab *Angelo in append. de compoſit.medicam.c.3.* Quint. Eſſent. Perlar. uterum adeò roborat, ut ab omnibus ejus affectibus continuò utendo tandem liberet, *Faber Myriothec. Spagyr.l.3.c.21.* Liquor Perlarum matricem calefacit. Extract. Perlar. cum aqua Pulegii uterum purgat. Uteri dolores cum aqua Meliſſæ ſanat, *Reinec. theſaur.chym. l.4.* Oleum Perlarum ſemen corrigit, *Gabelchov. l.d.* Magiſt. Perlar. ſemen reddit prolificum, *Angel. catalog. medic. Spagyr. ſect.12.p.125.* Appetentiam Veneris excitant, *Beguin. Tyrocin. chym. l.2.c.19.* Ad juvandum conceptum commendantur à *Reinec. theſ. chym.l.4.p.116.* Quint. Eſſent. Perlar. ſterilitatem præcipuè fugat, *Faber myrothec. Spagyr. l.3.c.21.* Fœtum in utero confortant, *Beguin. l.a.* Magiſter. Perlar. ſolubil. maximè valet ad facilitandum partum, *Angelus in Append. de compoſ. medicam. l.4.p.50.* Retinent menſes, *Iohnſon. Lexic. chymic. p.135.* In ſuffocatione matricis confortativum eſt magiſter. Perlar. Liquor, menſtrua alba ſedat, *Reinec. theſaur. chym. l.4.* Contra Gonorrhæam oleum Perlarum eſt remedium, *Mylius apud Caſ.de miner. l.4.p.2.c.7.* Arcanum Perlar. per ſpiritum Gujacei magnarum eſt virium in lue venerea, *Schrœder. pharm. l.3.c.7.*

§. 5. Quinta Eſſentia Perlarum contracturam curat, *Faber. Myriothec. Spagyr. l.3.c.21.* In paralyſi inter confortantia ponuntur Perlæ à *Reinec.theſaur.chym.l.1.p.22.* Quinta Eſſentia Perlarum in reſolutione & convulſione nervorum commodiſſimè adhibetur, *Faber myrioth. Spagyr. l.3.c.21.* Spaſmum curat Quint. Eſſent. Perlar. Membra laxa confortat arcanum Perlar. *Reinec. theſaur. chym. l.5.* Contra Arthriticum morbum valet magiſter. Perlar. *Rolfinc. method. med. ſpec. comment. l.10. c.1.&5.* Spiritus perlatus ſummum eſt ſecretum in Podagra, *Schrœder. pharm. l.3.c.7.* Eſſentia Perlarum in Chiragra commendatur à *Paracelſo lib. de reſtaurat. & renovat. p.m.827.* Hæc de Margaritarum uſu medico ſufficiant.

CAP. XI.
DE
PRÆPARATIONE ET PRÆPARATIS MARGARITAR.

§. 1.

PRæparationem margaritarum variis menſtruis fieri poſſe, Eruditorum ſcripta probant. Die Perlen können auff keine weiß anatomirt werden/ als mit dem Spiritu, ſo auß dem Sale des roris majalis getrieben wird/ ſagt *Rhumel. Antidot. chym. p.* 120. *Cardanus* ſolutionem illarum apud *Ionſton. Thaum. claſ.*8. *c.*15. ita deſcribit: Ipſas integras primò lava, ſuccumque limonum bis aut ter cola, inde merge, & Soli expone, in quinque aut ſex diebus colliquantur. Citrei mali ſuccus margaritas diſſolvit, inquit *Fernelius method. medend. l.*4. *c.*3. *Philippus Müller. in miraculis Chymico medicis l.* 4. *c.* 5. ſpretis ſpir. vitrioli & acet. diſtill. ſucco limonum, berberorum, &c. ſolutionem, ut ait, non adeò multis cognitam prolixè deſcribit, quam vide. Simpliciſſima autem & optima videtur *Crollio Baſ. chym. p. m.* 220. per acetum deſtillatum. *Levinus Lemnius l.* 2. *de occultis natur. miracul. c.* 36. Aceti, inquit, ea vis eſt, ut ſaxa corrodat atque comminuat, cujus aliquando experimentum feci, in margarita ſed non admodum ſumptuoſa, ut erat Cleopatræ Ægypt. Reg. quam illa aceto immerſam ac liquefactam (nam ejus vis aſpera in tabem margaritas reſolvit) abſorbuit. *Gabelchov. in not. ad Bacc. de gemm. c.* 16. Hunc præparationis modum deſcribit: Præparatio margaritarum eſt, ut purgatæ ſordibus & pelliculis adhærentibus laventur ex aqua roſacea, & ſiccatæ terantur in mortario lapideo, piſtillo ligneo: deinde arte lævigentur porphyritide. Nec ullâ ratione earum tritura aut ductio, in mortario æreo ſive cupreo fieri debet, (veluti hodie plerique pharmacopolarum factitant) ne ab illis quidquam ſubſtantiæ in margaritas deradatur, ſed omninò ſuper lapidem porphyrium diu terendæ ſunt.

De Solutione Margaritarum vide Sennertum in Instit. Medic. Lib. 5. part. 3. §. 3. Cap. 15. p. m. 1141.

Ex Cardano habet etiam hac verba Weckerus de Secretis lib. 11. cap. 2. in fin.

Sunt verba Plinii lib. 9. cap. 35.

Præparationis Modus.

Sal Perlarum. §. 2. Præparatur autem ex margaritis I. Sal Perlarum, hoc modo: Perlæ nigræ manentes & ignitæ extinguantur in aquâ vitæ fortissimâ, idque sæpius, & hæc est ipsarum calcinatio. Postea dissolvantur in succo limoniorum vel berberorum, qui succus post illarum dissolutionem rursus separetur, & quod in fundo remanet, (quodque postea pluries cum aquis cordialibus, dissolvi & coagulari potest, ad aciditatem dissolventis acidi, tollendam) dicitur sal sive essentia Perlarum, *Quercetanus Pharm. dogm. restit. l. 1. c. 25.* Alios modos salem præparandi vide apud *Crollium Bas. chym. p. 220. Schrœder. pharm. l. 3. c. 7. Sennert. Instit. medic. l. 5. p. 3. s. 3. c. 15. Rolfinc. in chym. in A. F. R. l. 5. sect. 2. c. 40.*

Perlarum calcinatio quæ?

Magisterium Perlarum. §. 3. II. Magisterium perlarum, quod ex *Muffeto Sennert. l. c.* ita describit: Margaritas contusas, & in pulverem minutissimum redactas, imbibe spiritu vini optimo, ut quinq; latos digitos superemineat, & equino fimo, vel lento balnei calore per mensem integrum digere; quo tempore spiritus vini instar malvatici fulvum colorem acquiret; quem effunde, alium affunde, iterumque digere, idque toties fac, donec colorari desinit: Spiritus vini evaporet, & magisterium bis vel ter aquâ destillatâ abluatur, & habebis magisterium, ut vocatur, perlarum. Alios modos vide apud *Beguin. Tyrocin. chym. l. 2. c. 19. Rhumel. in Antidot. chym. p. 120. Schrœder. pharm. l. 3. c. 7. Quercetan. pharm. dogm. restit. l 1. c. 25. &c.*

Flores Perlarum. §. 4. III. Flores perlarum hoc modo: solvuntur Perlæ cum aceto destillato, solutio digeritur aliquandiu, (per mensem) dein abstrahitur acetum destillatum, & tandem fortiori igne elevantur flores. *Libavius in Syntagm. l. 2. cap. 25. apud Schrœder. l. d.*

Spiritus Perlatus. §. 5. IV. Spiritus perlatus. Recipe Sal vel Magister. Perlar. ℥ vj. Terræ sigill. ℔ 1. m. ac imbibe cum f.q. olei perlar. & fac globulos, quos exiccatos destilla per retortam, uti destillatur Spiritus salis. Rectifica ac serva pro usu. *Schrœd. l d.*

Quinta Essentia Perlarum. §. 6. V. Quinta Essentia Perlar. h. m. margaritæ in alchool tenuissimum redactæ solvendæ sunt aceto acerrimo stillatitio multoties rectificato. Solutionem omnem in balneo tepenti per mensem integrum digerendam præcipimus, ut

melius

melius margaritarum dissolvatur compago; digesta materia, per balneum destillanda est, reliquum verò evaporandum in scabella argentea, & siccandum. Siccatum iterum solvendum aceto acerrimo, & iterum evaporandum est omne humidum, salque margaritarum, qui remanet in fundo, purificandus est, & summopere depurandus, donec dulcis sit, & fundatur & liquetur facillimè sicut cera: tum demum, cum vini alchoocle purissimo circulandus est per octo dies in vase clauso, deinde destillandus est liquor ille pretiosus & corbando sublimandus est, sal margaritarum donec adscendat nive candidior, & saccharo ipso dulcior, qui per se servari potest in phialis optimè clausis, aut cum liquore aureo permisceri & servari ad usus miraculosos. *Faber. Myrothec Spagyr. l. 3. c. 21.*

§. 7. VI. Syrupus Margaritarum h. m. fit. Sal margaritarum vulgari & communi methodo habendus est & parandus, hujus deinde ℥ j. permiscenda est cum ℔ ß succi buglossi depurati, & additâ sacchari sufficienti quantitate in syrupum excoquenda: huic Syrupo perfectè cocto adde quint. essent. margar *l. 3. c. 21.* descript. ʒ iij. misce & serva. *Faber. l. d.* Syrupus Margaritarum.

§. 8. VII. Coagulum Margarit. h. m. paratur: Margaritæ in aceto stillatitio dissolutæ; & per evaporationem aceti in salem conversæ, qui sal depuratus, perquam optimè & edulcoratus solutionibus & evaporationibus frequenter iteratis in aqua pluviali stillatitia: Sal tandem ille ita depuratus & connexus, optimo spir. vini ab omni phlegmate vindicato, coagulat spir. vin. in butyrum scissile, & coagulum candidum, vitreo vase reservandum ad usus stupendos, *Faber l. a.* Coagulum Margaritarum.

§. 9. VIII. Balsamus margarit. præparatur aceto stillatitio, in quo dissolvantur margaritæ digestionibus variis & iteratis, in eodem aceto renovato & iterato, super sal quod relinquitur ex evaporatione primi aceti dissolventis illud sal purum putum factum solutionibus in aqua communi factis, & evaporationibus multoties iteratis, solvitur in spiritu vini optimo, & simul in vase vitreo oblongi colli digeruntur: deinde per destillationem separatim spiritu vini, & ultimo in recipienti novo colligitur spiritus seu balsamum margaritarum. *Faber. loc. cit.* Balsamus Margaritarum.

Tinctura Perlarum. §. 10. IX. Tinctura Perlarum. ℞. Perlar. ℥ ß. Spir. ſalis q. ſ. ſolve ſ. a. decanta, abſtrahe, ut fiat pulticula, quam elue aquâ ſtillat. circula cum ſpir. vini ſeptimanas 6. tandem ſpirit. vini abſtrahe, leni MB. calore. *Schrœder. pharm. l. 3. c. 7.*

Diamargaritum frigidum. §. 11. X. Habemus in officinis diamargaritum frigidum, quod ita conficitur:

℞. Sem. Citruli.
Melonum.
Cucumeris.
Cucurbitæ.
Portulacæ.
Papaveris albi.
Roſar. rubear.
Flor. nymphеæ albæ.
Borraginis.
Baccar. myrti.
Santali albi,
citrini.
Ligni Aloës.
Zingiberis ana ʒ j.
Coralli albi
rubei ana ʒ ß.
Margarit. ʒ iij.

Pharmacop. Auguſtan. p. m. 68.

Diamargaritum calidum. §. 12. XI. Diamargaritum calidum quod hoc modo paratur; *Pharm. Auguſt. l. d.*

℞. Margar. non perforatar.
Pyrethri ana ʒ j.
Zingiberis
Maſtiches an. ʒ iiij.
Doronici
Zedoariæ
Petroſelini aut Apii
Capſici I. utriusque Cardamomi
Nucis moſchatæ

Macis

Macis
Been utriusque
Piperis nigri
longi ana ʒ iij.
Cinnamomi ʒv. ibid.

§. 13 XII. Manus Christi perlatæ: ℞. Sacchari clarificati ℔ 1. Aquæ rosar. ℔ ß. coquantur ut est artis, in fine adde margar. subtiliss. tritar. ℥ ß. *ibid. p. 84.*

Manus Christi Perlata.

§. 14. Alia præparata vide apud *Rolfinc. dissert. chym. 3. c. 8. seqq. Quercetan. Schrœder. Faber. Gabelchov. Daniel Angel. Renodæum & alios ll cc.*

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

Virtute & Eruditione ornatißimo Iuveni,

DN. JOHANNI ÖRTELIO,

de Margaritis, sive de Unionibus & Perlis disputaturo salut.

Cordis ad affectus PERLARUM est maximus usus,
ORTELI generis laus benè nota tui,
Seu foris usurpes illas, sive intus ad usum
Assumas medicum convenienter eas.
Namq; foris decori sunt, intus largiter ægris
Pluribus in morbis commoda magna ferunt.
Huncq; usum ostendunt cordis dolor, *atq; molestus*
Languor, *qui cruciat nocte dieq; simul.*
Indicat & febris, *quæ vulgò dicta* maligna*:*
Demonstrat pestis, *lethifera illa lues:*
Testis & est animæ defectio, λειποθυμίαν,
Authores græci quam vocitare solent:
Deniq; notificat παλμὸς, *cùm nobile viscus*
Cordis vi magna palpitat atq; tremit.
Hæc mala cùm PERLAE soleant compescere sæpè,
Utiliter studiis consulis ipse tuis,

PERLARUM historiam & vires quòd nôsse labores,
Quam vanus sanè non erit iste labor:
Sed pariet PERLAS & GEMMAS, splendida dona,
Si fieri Medica Doctor in arte velis.

Melchior Sebizius D.

EXIMIO DNO. DISPUTANTI,
Amico suo dilecto.

PReciosa res est margarita, thesibus his
Tuis, AMICE, proposita. Spem concipe
Proinde de TE sat bonam. Quippe indoles
Hinc quoque Tua potest colligi: probata mihi
Speciminibus pietatis, & Scientiæ,
Plurifariis. Precor itaque ut TE dirigat
Jehovah, & efficiat, ut id quod agis, benè
Succedat. ita nomine licet sis OERTELIUS,
Re tamen id eris, hæc quod jubet tractatio
Sperare me de TE. Quod opto, fac DOMINE!

scr.

Johannes Faustius, SS.Th.D.
Log. & Metaph. P.P. Coll. Philos. h. t. Decanus.

EXIMIE ORTELI,

U*Niones* exhibes, Unio Juvenum politiorum politissime! Coadunisti Physicæ Medicinam in *Unione* tua exasciatissima. Ex uberrimis Eruditorum rivis confluxit hic Tibi unionum Oceanus, è quo avidus prædæ doctioris animus non solam restinguet sitim; sed & thesaurum expiscabitur perquam pretiosum. Quod alii primoribus degustarunt labris, plena Tu debuccinas bucca. Adspirat noster Lœmius, cum suo Epidaurio, conamini, non juvenili, sed masculo; & PERGENTI nectet corollam immarcessibilem, utpote DIGNO.

Quare

Quare perge, perge (currenti calcar addam) & tramiti, cui insistis, insiste decurrendo FELICITER; in medici salutis æternæ æternam gloriam, ægrorum anhelantium salutem & PATRIÆ Illustrissimæ illustre ornamentum.

Dedi Ricovillæ Vov:
XIII. Kal. Nov. cIↄ. Iↄc. LXVIII. Georgius Francus, Medic. D. & P.

Pereximio Dno. Respondenti, Amico suo.

FLuctibus aut pelagi, aut terræ Natura cavernis
Condidit abstrusas, provida mater, opes:
Ut citrà ingentes nemo pretiosa labores
Promeret, & fulgor gratior esset opum.
Te quoque delectant nives candore lapilli,
Erútaque è conchis Unio pulchra suis.
Sed mage delectat Veri nitor ille latentis,
Unde animus quondam lumen habere potest.
Hîc sudare soles, nec Te labor arduus arcet:
Scena manet dotes grandior ergò Tuas.

Boni ominis causa l. mq; scr.
M. Joh. Christophorus Artopœus.

POst longos igitur, dulcis Cognate, labores,
Post vigiles noctes, post vigilesq; dies,
Naturæ abstrusas quibus es scrutatus abyssos,
Ingenii specimen quæ queat esse tui
In pelago inventa est, tam viribus Vnio præstans,
Quàm candore placens, Filia pulchra maris.
Fortunet benè cœpta Deus. Sed quære deinceps
Plura, tuæ mentis quæ cumulentur opes.
Vnica ne desit, reliquas splendore revincens
Vnio, Salvator quærere quem † docuit. † *Matt. 13. 46.*

Amicæ & faustæ gratulationis ergo suavissimo meo Domino Agnato apposui
M. Philippus OErtel,
Past. Theovillæ

ME memini multos homines habuiſſe docendos,
Parere qui voluere ſic monitis meis,
Ut capiam jamdum vel gaudia mille, modeſta
Ex vita eorum; ſicque gratuler mihi.
Ultimus in numero non eſt Ortelius horum,
Quem docta Diſputatio Doctis probat.
Huic, precor ex animo, ſtudiorum ornatus honoris
Ex margaritis fiat ut quam maximus!

f.
Io. Henr. Rapp.

ESt labor aſſiduus, nec parca requiritur hora
Si quis lucretur tempus in arte ſuum,
Ut labor eſt, dum Concha ſuam viliſſima gemmam
Prodat, ut è tenebris lumen adire queat,
Sic labor Aoniis magnus ſtuduiſſe Camœnis,
Donec in aprico lingua diſerta ſiet.
Senſerat ÖRTELIUS mihi quæro Machaonis artem
Inquit, & hic meus eſt, eſt meus omnis amor,
Eſt amor, at magno duroque labore paratus
Nunc ars è Concha eſt, unio grata mihi
Unio grata Tibi, verum eſt, modo pende laborem;
Rebere TE fruſtra non ſtuduiſſe rei.

deproperabat mens & manus tàm amica quàm officioſa
M. Joh. Friderici Meyeri,
Lipſienſis.

QVod prodis ſpecimen tui laboris
OErteli, *egregios libros ſophorum*
Te legiſſe probat. Paratus ergò
Scandis nunc cathedram, Decus Thaliæ,
Conſcriptasq; theſes tueris arte
Phœbus ſicq; tibi dabit coronam,
Splendens unio ſic canet per urbem
Conatum, ſtudium canet per orbem,

Margarita

Sic, ſic iſte feret proinde dulces
Fructus, quos animo precatur imo.

Tuus, ut noſti, amicus certiſs:

G. W. Meichſner.

JOHANNES OERTEL.

per dupl. Anagr.

SERIO, LAETE, NON-SINE HONORE TELA.

SCilicet ut Martis qui caſtra cruenta ſequuntur
Illuſtri nunquam poſſunt ſplendore Triumphos
Ducere, nî ſubeant prius ipſa pericula pugnæ:
Sic quoque Pieridum qui dulcia caſtra tuentur,
Vincere ſi cupiant, & præmia ferre, labore
Ardua præduro faciant vincantque neceſſe eſt.
Ut modo doctarum proles quoque docta ſororum
OERTELIUS monſtrat, dum NON SINE HONORE repellit
TELA, quibus petitur, docteque retorquet in hoſtes.
Sic SERIO vincit, ſic LÆTE magna meretur
Præmia, quæ Medicæ dabit ipſe Inventor Apollo
Artis victrici cum lauro tempora cinget.

Amicus Amico poſuit

Fridericus Wieger, Arg.

ΙΩΑΝΝΗ: ΤΩ: ΟΙΡΤΗΛΙΩ: ΕΥΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Δόξ' Ἰατρῶν πατρὸς, ΓΑΛΗΝΟΥ, φίλε, μεγίςȣ,
Νῦν ζηλεῖς περὶ τῶν κάλλιςε ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΝ.
Τȣ̓́νομα νῦν ἀκȣ́εις τεταρτημόρριον, ἀλλὰ
Ἄξιον ἐξ ἀρετῆς ἔκρινέ σ' ΑΡΓΥΡΟΠΗ.

τῆς φιλίας τεκμήριον τȣ̃

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΚΥΝΑΣΤ.

QUi totum in parva charta monstraverat Orbem
Ortelius, magnâ laude canendus erat.
Nomine qui gaudes, gaudebis & omine eodem,
Perge modo, & magna laude canendus eris.

Amicorum charissimo
gratulab. adjecit
Joh. Frideric. Leonhard,
Arg. Phil. Stud.

UNio, res pretiosa quidem, testudinis alta
Dosq́, munusq́ datum visceribus tumidis:
Inferior tamen est longè clarâ indole, *quàm non*
Vel Cleopatra suis æquet in æstimio.
Hâc *fretus defende theses: Sic Vnio fies*
Pulcher in Aonio fulgidus atque Choro.

Hisce pauculis animum magis
quàm Carmen habeas Tui
M. Georg. Ludovic. Rögneri
Philos. Studios.

SONNET

A Monsieur

LE DISPUTANT

DES MARGARITES,

à cause

DE LA MARGARITE

d'honneur & de la sagesse.

HÉ bien! est ce le temps? lequel fera notoire,
Par cet ingenieux & trés sçavant escrit,
Quelle soit la vertu de Vostre beau esprit,
Et combien de vigueur aye Vostre memoire?

Par

Par cett' invention Vous mettez Voſtre gloire
En un noble renom & honorable bruit.
Vous recevrez auſſi du Parnaſſus le fruict,
Qui bien s'accordera à la belle victoire,
Que Vous emporterez de touts Vos adverſaires,
Qui ſe ſont efforcé de corrompre VOS PERLES!
Vous monſtrez, mon Amy, aux hommes du Pindus,
Que Vous avez acquis la Perle de ſageſſe
Par Vos labeurs, (auſquels reſponde la nobleſſe)
Et que ce *petit* † *quart* vaut plus que *mil eſcus.*

† ein Ortel.

fait en haſte par Voſtre
tres affectionné
J. V. Willius de Colmar.

DIc, age! quî fiat, quod baccas, munera ponti
Fulgida, tàm ſolers enumerare velis?
ÖRTEL, enim miror, doctâ quod mente volutes,
QUARTA modo NUMMI PARS, pretioſa maris.
AUDACES FORTUNA JUVAT, TIMIDOSq; RELINQuit:
Audacter properas rem ſolidare fide.
Sed benè, nam meruit decus ingenii, labor, obvia virtus:
Theſpiadumque cohors, arte recluſit opes.
Idcircò lætus, meritum quoque grator honorem,
Quem vires mentis promeruêre TIBI.
Vela dabis famæ, ſparges præconia laudum,
Et ſtudium flagrans culta Minerva canet.

Tuus
Joh. Nicolaus Kämpffer. Arg.

WAnn dort in Perſien/ und andern Morgen-landen/
Zur Perlen-fiſcherey bequeme Zeit fürhanden/
Saumt ſich der Fiſcher nicht/ nimt die gelegenheit
Weil ſie noch iſt/ in acht/ verlieret keine Zeit/
Rüſt ſeinen Nachen zu/ eilt alles anzuſtellen.
D'rauff fährt er ohn verzug mit ſeinen Mit-geſellen
Hin auff die ſtille See/ und waget da ein ſtück/
Das mancher wohl nicht glaubt: ihn halt kein angſt zurück/

Kein bleiche Furcht/ kein grauß: steigt kühnlich auß dem Nachen/
Vnd lasset sich am Strick' in Amphitriten s Rachen.
Die reiche Hoffnung macht ihn aller Sorgen leer/
Vnd dencken bey sich selbst: was nutzet ist auch schweer.
Nun ist er wie im Grab: doch nicht bey denen Toden/
Geht in dem Meer herum/ und sucht auff dessen Boden/
Der nicht zu gründen schien'/ das schöne Schnecken-kindt/
Das manchen Halß muß zier'n. Vnd wann er es dan findt/
So gibt ers alsobald mit starckem Saile ziehen
Den'n andern zu versteh'n/ die sich dann gleich bemühen/
Vnd ziehen ihn behend auß Thetis tieffem Schlund.
Jetzt sieht der Sonnen Liecht/ was allererst im Grund
Deß Meers verborgen lag: Jetzt ist der Mann voll Frewden/
Vnd fahret an das Land in tausend Frôligkeiten.
Der reiche Fund muß ihm auch geben reichen Lohn/
Er trägt für Arbeit Ruh/ für Sorgen Lust davon.
Du meiner Freunde Perl! das ich im Hertzen trage/
Vnd nimmer nimmermehr auß meinen Sinnen schlage/
Mit Dir ists gleich also. Du nahm'st die Zeit in acht/
Hast Dich in Kindheit noch auch auff die See gemacht:
Hast immer nach dem Schatz/ so ewig macht/ gerungen:
Bist durch das tieffe Meer/ doch ohn Gefahr getrungen/
Das Meer/ so niemand schad't/ wer auff ihm undergeht/
Vnd reicht den Grund/ stirbt nicht/ sein Name wird erhöht
Biß an das Sternen-dach. Biß hieher war dein Sorgen/
Wie Du erforschen mög'st/ was die Natur verborgen
In ihren Tieffen hält. Du hast es auch erlangt.
So ists ein hoher Sinn/ der nur mit Tugend prangt/
Der ungeschminckten Zier/ der darff sich unterwinden/
Was unerforschlich scheint/ durch forschen zuergründen.
Vnd es gelingt ihm auch: er dringet durch die Fluht/
Vnd reicht den grund. Was machts? der Himel ist ihm gut.
Wenn and're ihre Zeit/ den Schatz/ so nicht zu schätzen/
Mit schlinglen zugebracht: wann jene ihr ergötzen
Im Spielen stäts gesucht: und diese ihren Spaß/
Vnd höchste Wohl-lust nur in einem andern Naß:
Gieng'stu

Gieng'ſtu im Meer herum/ durchſuchteſte die Gaben/
Die Gottes kluge magd Natura da vergraben.
Dein ungeſparter Fleiß/ dein Vorſatz/ dein Verſtand
War dir des ſchönen Funds mehr als gewiſſes Pfand.
Vnd ſieh'! jetzt haſtu ſchon / was Du geſucht/ gefunden:
Jetzt haſtu alle Müh und Arbeit überwunden/
D'rum kriegſtu auch den Lohn. Dein Suchen/ſtäter Fleiß
Gibt Dir das ſchöne **Perl**/ das **Perl** / den höchſten Preiß/
Das **Perl**/ das deinen Nahm läßt nimmermehr veralten/
Das **Perl**/ ſo ſchöner iſt/ und köſtlicher zu halten/
Als das Cleopatra in Eſſig hat verzehrt/
Als das/ ſo weyland war zu ſeiner Croon verehrt
Dem Käiſer von Byzantz. Ich wünſch' Dir Glück und Segen/
Das **Perl**/ ſo allen iſt an Schönheit überlegen/
Das **Perl**/Dem keines gleicht/Das alles überſteigt/
Vnd gegen Dem allzeit / was Erd und See erzeugt/
Für Koot zu ſchätzen iſt/ laß Dich in tieffen Gründen/
Im Meer der Wiſſenſchafft noch weiter **Perlen** finden/
So wird dein ſchöner Ruhm niemahlen undergehn/
Du meiner Freunde Perl! wirſt bey der Sonnen ſtehn.
So/ wertheſter Freund! ſchreibet dein
Johann Georg Zittelin/ Argent.

PErge Decus juvenum fortis conſcendere doctum
Nunc in conflictum; Phyſica bella gere.
Splendida cum fructu quoque MARGARITA manebit
Ad laurum Tibi, quem nectit *Honeſta Manus.*
Gratulor ad ſtudium, quod cœptas, dulcis Amice!
I modo nunc conſtans: TE decorabit Honor.

M. Iohannes Schmid, Arg. S.S. Th. Stud.

IMmenſas Orientis opes pretioſaque Ponti
Munera, Erythræis condita grana vadis;
Perdere quæ ſanctos aſſueta induſtria mores,
Eruit è medio luxurioſa mari;
Culturus ſtudiis mores ORTELIUS illa
Utilius doctis eruit, ecce, libris.
Ipſe erit in cenſu labor hic famaque petitus
Æmulus antiquis unio divitiis.

Mella

Mella Plato & dulci ſit Tullius ore locutus;
Hic pretium gemmis vindicat eloquio.

f.
Johannes Bœclerus.

JR muſchel-töchter ir/ ir Waſſer-Najadinnen/
Wi prangt ir ietzt ſo hoch/ wi ſwimmt ihr ſo empor
Mit eurer ſilber-pracht/ faſt biß zum Sternen-Chor/
Muß eüer feüchtes Reich ſolch Lob an eüch gewinnen?
Wolan ich weiß es ſchon/ di Kunſt-beſonnten Sinnen
Di eüch mein ander Ich/ zu Dinſte ſtellt hervor/
Di tragen eüren Rum biß an Olympens thor
Durch nette Wiſſenſchafft. Danckts/danckts den'n Pimpleinnen/
Di di Hand eüch gegönnt. An ſtatt der Danckbarkeit
Müſſt ir den ſchönen Sinn noch ſchöner ſchön beſchönen/
Laßt eüre Schatzbarkeit di weiſen Släffe crönen
Mit pracht/ di nacht noch macht noch anders nichts zerſtreüt.
Doch rechtet ir mit jm/ ob eüre Mondes Pracht
Jn adelt/ oder Er eüch durch der Feder macht!

Andreas Rübner.

JOhANNES ORTELIUS.

ἀναγραμμ.

NIL! UNIO ES ET ROSA!
EN! SEU LITAS hONORI
SEU LITERIS, NON ἄω.

Ἐξήγησις.

TU NIL ES, niſi bella *Margarita*:
Nam compactus es ex ſcientiis, &
Conſtas ex probitate pene totus!
Et cùm ſedulus expetito HONORI
SEU pulcris LITERIS LITAS, relicto
Τῶ ἄω Veneris, maloque Bacchi
Uſu, hinc ex merito TUO canemus:
NIL ES, quàm ROSA, clarus UNIOq;.

Amico transmittebam è Marchia

Rutilius **Fuchs** Röttelanus.

F I N I S.